

Z

AEMYLI PROBI VIRI CLARISSIMI DE VITA EXCELLENTIVM
IMPERATORVM LIBER INCIPIT FELICITER.

NON DVBITO FORE PLAEROSQUE attice Qui hoc genus scripturæ leue: & nō satis dignum summorū uiro-
rum personis iudicent: cū relatū legēt quis musicam docue-
rit Epaminūdā: aut in eius uirtutibus cōmemorati saltasse eū
cōmode: sciēterque tibiis cantasse. Sed hi erūt fere qui exper-
tes litterarum græcarū nihil rectū nisi quod ipsoꝝ uoribus
cōueniat putabūt. Hi si didicerint non eadem omnibus esse
honestā atq; turpia: sed omnia maiorum institutis iudicari: nō admirabūt nos in
graiorum uirtutibus exponendis mores eorū secutos. Neq; enim Cimoni fuit tur-
pe atheniensium summo uiro sororē germanā habere in matrimonio: quippe cum
ciues eius eodē uterentur iustituto. At id quidem nostris moribus nefas habetur.
Laudi in grācia ducitur adolescentulis q̄ plurimos habere amatores. Nulla lacedæ-
moni tam est nobilis uidua quæ nō ad scānā eat mercede conductā. Magnis in lau-
dibus tota fuit grācia uictorem olympiæ citari. In scānā uero prodire & populo
esse spectaculo: nemini in eisdem gentibus fuit turpitudini: quæ omnia apud nos
partim infamia: partim humilia atq; ab honestate remota ponuntur. Cōtra ea plæ-
raq; nostris moribus sunt decora: quæ apud illos turpia putātur. Quē enim roma-
norū pudet uxorem ducere in conuiuiū? Aut cuius nō materfamilias primum locū
tenet ædium atque in celebritate uersatur. Quod multo fit aliter in grācia: nā neq;
in conuiuiū adhibetur nisi propinquoꝝ: neq; sedet nisi interiore parte ædiū: quæ
gynæconitis appellatur: quo nemo accedit nisi propinqua cognatione cōiunctus.
Sed plura persequi tum magnitudo uoluminis prohibet: tum festinatio: ut ea ex-
plicem quæ exorsus sum. Quare ad propositum ueniamus: & in hoc exponemus
libro de uita excellentium imperatorum.

MILTIADES VITA.

MILTIADES Cimonis filius atheniensis cum & antiquitate generis &
gloria maiorum & sua modestia unus omniū maxime floreret: eaq; esset
ætate ut nō iam solū de eo bene sperare sed etiā cōfidere ciues possent
sui talem futurum: qualē cognitum iudicarunt. Accidit ut atheniēses chersonnesum
colonos uellēt mittere: cuius generis quū magnus nūerus esset: & multi eius demi-
grationis peterent societate: ex his delecti delphos deliberatum missi sunt: q̄ con-
sulerēt Apollinem quo potissimum dace uterētur. Nam tum thraces eas regiones
tenebant: cum quibus armis erat dimicandum. His cōsulētibus nominatim Pythia
præcepit ut Miltiadem sibi imperatorem sumerent: id si fecissent incepta prospera fu-
tura. Hoc oraculi respōso Miltiades cum delecta manu classe Chersonnesum pro-
fectus quū accessisset lemnum & incolas eius insulæ sub potestate redigere uellet:
atheniēsiū: idq; leni sua sponte facerent postulasset: illi irridentes responderunt
tum id se facturos quum ille domo nauibus proficiscēs uento aquilone uenisset le-
num. Hic enim uentus a septētrionibus oriens aduersum tenet athenis proficiscen-

tibus. Miltiades morandi tempus non habens cursum direxit quo tendebat: petue-
nitq; chersonnesum. Ibi breui tempore barbarorum copiis disiectis tota regione
quā petierat potitus: loca castellis idonea communiuit: multitudinē quā secum du-
xerat in agris collocauit: crebrisq; excursionibus locupletauit. Neq; minus ea re pru-
dentia q̄ felicitate adiutus est. Nam cum uirtute militum deuicisset hostium exerci-
tus: summa æquitate res constituit: atq; ipse ibidem manere decreuit. Erat enim in-
ter eos dignitate regia quāuis carebat nomine. Neq; id magis imperio q̄ iusticia con-
secutus. Neq; eo secius atheniēsis quibus cum erat profectus officia præstabat.
quibus rebus fiebat ut non minus eorum uoluntate ppetuo imperium obtineret
qui miserant: q̄ illorum cum quibus erat profectus. Chersonneso tali modo consti-
tuta lemnum reuertitur: & ex pacto postulat ut sibi urbem tradant. Illi enim dixe-
rant cum uento borea domo profectus eo puenisset: sese dedituros: Se autem do-
mum chersonnesi habere. Chares qui tum lemnum incolebant: & si præter opinio-
nem res ceciderat: tamen non dicto sed secunda fortuna aduersariorum capti: resi-
stere ausi non sunt: atque ex insula demigrarunt. pari felicitate ceteras insulas quæ
cyclades nominantur sub atheniensium redegit potestatem. Eisdem temporibus
persarum rex Darius ex asia in europam exercitu traiecto scythis bellum inferre de-
creuit. Pontem fecit in hystro flumine qua copias traduceret. Eius pontis dum ipse
abesset custodes reliquit principes quos secum ex ionia & æolide duxerat: quibus
singulis ipsarum urbium perpetua dederat iperia. Sic enim putauit facillime se græ-
ca lingua loquentes qui asiam incolerent sub sua retenturum potestate: si amicis
suis oppida tuenda tradidisset: quibus se oppresso nulla spes salutis relinqueretur.
In hoc fuit tum numero Miltiades: cui illa custodia crederetur. Hic cum crebri af-
ferrent nuncii male rem gerere Darium: premi q; ab scythis: Miltiades hortatus est
pontis custodes ne fortuna datam occasionem liberandæ graciæ dimitterent. nam
si cum his copiis quas secum transportauerat interisset Darius: non solum euro-
pam fore tutam: sed etiam eos qui asiam incolerent graci genere liberos a persa-
rum futuros dominatione & periculo. Id & facile effici posse. Ponte enim reciso
regem uel hostium ferro uel inopia paucis diebus interiturum. Ad hoc consilium
cum pleriq; accederent Histiaus milesius ne res conficeretur obstitit dicens non
idem ipsis qui summas imperii tenerent expedire & multitudini q̄ Darii regno
ipsorum niteretur dominatio. Quo exticto ipsos potestate expulsos ciuibz suis
poenas duros. Itaque adeo se abhorre a cæterorum consilio: ut nihil putet ip-
sis utilius q̄ confirmari regnum persarum. Huius cum sententiam plurimi essent se-
cuti Miltiades non dubitans tam multis consciis ad regis aures consilia sua perue-
tura chersonnesum reliquit: ac rursus athenas demigrauit: cuius ratio & si non ua-
luit: tamen magnopere est laudanda: cum amicior omnium liberati q̄ suæ fuerit do-
minationi. Darius autem quum ex europa in asiam redisset hortantibus amicis ut
graciā redigeret in suam potestatem classem quingentarum nauium cōparauit:
eiq; Datin præfecit & Artaphernem. hisq; ducenta peditum milia i decē equitum
dedit: causam interferens se hostem esse atheniensibus q̄ eorum auxilio iones sar-
dis expugnassent: suaq; præsidia interfecissent. Illi præfecti regii classe ad euboeam
appulsa celeriter Erythream ceperunt: omnesq; eius gentis ciues abreptos in asiam
ad regem miserunt. Inde ad atticam accesserūt: ac suas copias in capum marathona

Cyclades
sub atheny

Darius

hysticus

Datis
Artaphernes

deduxerunt. Is est ab oppido circiter milia passus decem. Hoc tumultu athenienses tam propinquo tamque magno permoti auxilium nusquam nisi a lacedaemoniis petiuerunt: Philippumque curforem eius generis qui hemerodromi uocantur lacedaemonem miserunt ut nuntiaret quod celeri opus esset auxilio. Domi autem creati decem praetores qui exercitui praessent. in eis Miltiades: inter quos magna fuit contentio utrum moribus defenderent: an obuiam irent hostibus: an atque contenderent. Vnus Miltiades maxime nitebatur: ut primo quoque tempore castra fierent. Id si factum esset & ciuibus animum accessurum cum uideret de eorum uirtute non desperari: & hostes eadem re fore tardiores si animaduertent audere aduersus se tam exiguis copiis dimicari. Hoc in tempore nulla ciuitas atheniensibus auxilio fuit praeter plataenses: ea mille misit militum. Itaque horum aduentu decem milia armatorum completa sunt: quae manus mirabili flagrabat pugnandi cupiditate: quo factum est ut plus quam collegae Miltiades ualuerit. Eius enim auctoritate impulsu athenienses copias ex urbe eduxerunt: locoque idoneo castra fecerunt. deinde postero die sub montis radicibus acie e regione instructa noua arte uis summa proelium commiserunt. Namque arbores multis locis erant rari: hoc consilio: ut & montium tegeteretur altitudine: & arborum tractu equitatus hostium impediretur: ne multitudine clauderetur. Datis & si non locum aequum uidebat suis tamen fretus numero copiarum suarum confingere cupiebat. Eoque magis quod prius quam Lacedaemonii subsidio uenirent dimicare utile arbitrabatur. Itaque in acie peditum centum equitum decem milia produxit: proeliūque commisit. In quo tanto plus uirtute ualuerunt athenienses ut decem plece numerum hostium perficerent: adeoque perterruerunt: ut per se non castra: sed naues peterent. Qua pugna nihil adhuc est nobilius. Nulla enim unquam tam exigua manus tantas opes prostrauit. Cuius uictoriae non alienum uidetur quale praemium Miltiadi sit tributum docere: quo facilius intelligi possit eadem omnium ciuitatum esse naturam: ut populi nostri honores quondam fuerunt rari & tenues: ob eaque tam gloriosi: nunc autem effusi atque aboleti: sic olim apud athenienses fuisse reperi mus. Namque huic Miltiadi qui athenas totamque gratiam liberauit: talis honos tributus est in porticu quae poecile uocatur cum pugna depingeretur. marathonia: ut in decem praetorum numero prima eius imago poneretur: Isque hortaretur milites proeliūque committeret. Idem ille populus postea quam maius impium est nactus & largitione magisteratum corruptus est: trecentas statuas Demetrio phalereo decreuit. Post hoc proelium classem septuaginta nauium athenienses eidem Miltiadi dederunt: ut insulas quae barbaros adiuuerant bello persequeretur. Quo imperio plerasque ad officium redire coegit: non nullas uis expugnauit. Ex his Parum insulam opibus elatam cum oratione recociliare non posset: copias e nauibus eduxit: urbem opibus clausit: omniisque comestitu priuauit. Deinde uineis ac testudinibus constitutis propius muros accessit: cum iam in eo esset ut oppido potiretur procul in continenti lucus qui ex insula conspicietur: nescio quo casu nocturno tempore incensus est: cuius flamma ut ab oppidanis & oppugnatoribus est uisa utriusque uenit in opinionem signum a classiaris regis datum. Quo factum est ut parui a deditione detererentur. & Miltiades timens ne classis regia aduentaret incensis operibus quae statuerat: cum totidem nauibus atque erat perfectus athenas magna cum offensione ciuium suorum rediret. Accusatus ergo prodicionis quod cum Parum expugnare posset a rege corruptus infectis rebus a pugna discessisset. Eo tempore ager erat uulneribus quae in oppugnando oppido ceperat. Itaque

hemero
dromi

honores
tributi

Dagoras

quoniam ipse pro se dicere nō posset uerba fecit frater eius Dagoras. Causa cognita capitis absolutus pecunia mulctatus est. Ea; lis quinquaginta talentis aestimata est: quantus in classem sumptus factus erat. Hanc pecuniam quod soluere non poterat in uincula publica cōiectus est. Ibiq; diem obiit supremum. hic etsi crimine pario est accusatus: tamen alia fuit causa damnationis. Namq; athenienses propter Pisistrati tyrannidem: quæ paucis annis ante: fuerat omnium suorum ciuium potentiā extimescebant. Miltiades multum in imperiis magistratibusq; uersatus non uidebatur posse esse priuatus: præsertim cum consuetudine ad imperii cupiditatem trahi uideretur. Nam chersoneso omnes illos quos habitarat annos perpetuam optinuerat dominationem: tyrannusq; fuerat appellatus sed iustus. Non erat enim uicōsecutus: sed suorum uolūtate: eamq; potestatem bonitate retinebat. Omnes autem & habentur & dicuntur tyranni qui potestate sunt perpetua in ea ciuitate: quæ libertate usa est. Sed in Miltiade erat tum summa humanitas: tum mira comitas: ut ne mo tam humilis esset: cui nō ad eum aditus pateret, magna auctoritas apud omnes ciuitates: nobile nomen. laus rei militaris maxima. Hæc populus respiciēs maluit eū innoxium plecti q̃ se diutius esse in timore.

Tyranni

THEMISTOGLIS VITA.

THEMISTOGLES Neodi filius atheniensis. Huius uitia ineuntis adolescentiæ magnis sunt emendata uirtutibus. adeo ut anteferatur huic nemo: pauci pares putentur. Sed ab initio est ordiendum. Pater eius Neocles generosus fuit. Is uxorem Acarnanam ciuem duxit: ex qua natus est Themistocles. qui cum minus esset probatus parentibus: q̃ & liberius iusto uiuebat: & rem familiarem negligebat: a patre exhæredatus est: quæ contumelia nō fregit eum: sed erexit. Nam cum iudicasset sine summa industria non posse eam extinguī: totum se dedit reipublicæ diligentius amicis famæq; seruiens. multum in iudiciis priuatis uersabatur. sæpe in concionem populi p̃dibat. Nulla res maior sine eo. gerebatur: celeriterq; quæ opus erant reperiēbat. Neq; minus in rebus gerendis promptus q̃ excogitandis erat. Quod & de instantibus ut ait Thucydides uerissime iudicabat: & de futuris callidissime coniciebat. Quo factum est ut breui tempore illustraretur. Primus autē gradus fuit capeſſendæ reipublicæ bello corcyæ: ad quod gerendum prætor à populo factus: non solum præſenti bello: sed etiam reliquo tempore ferociorem reddidit ciuitatem. Nam cum pecunia publica quæ ex metallis redibat: largitione magistratuum quotannis interiret: Ille persuasit populo ut ea pecunia classis cētum nauium ædificaretur. Qua celeriter effecta primum corcyæos fregit. Deinde maritimos prædones conſectādo mare tutum reddidit. In quo cum diuitiis ornauit: tum etiam peritissimos belli naualis fecit athenienses. Id quantæ salutis fuerit uniuersæ graciæ bello cognitum est persico. Nam cū Xerxes & mari & terra bellum uniuersæ ferret europæ: cum tantis eam copiis inuasit: quantas neq; ante neq; postea habuit quisq;. Huius enim classis mille & ducentarum nauium longarum fuit: quam duo milia onerariarum sequebantur. Terrestres autem exercitus septingentorum milium peditum: equitum quadringentorum milium fuerunt. Cuius de aduentu cum fama in graciā esset perlata: & maxime athenienses peti diceren

Classis
magna

tur propter pugnam marathoniā miserunt delphos consultum quidnam facerēt
 de rebus suis. Deliberantibus Pythia respōdit: ut mœnibus ligneis se munirent. Id
 resposum quo ualeret cum intelligeret nemo: Themistocles persuasit consilium eē
 Apollinis: ut in naues se suaq; conferrēt: Eum enim significari murum ligneum. Ta
 li cōsilio probato addunt ad superiores totidem naues triremes: suaq; omnia quæ
 moueri poterant partim salaminam: partim troezenem asportant: arcem sacerdoti
 bus paucisq; maioribus natu ac sacra procuranda tradunt: reliquum oppidum re
 linquunt. Huius consilium plarīsq; ciuitatibus displicebat: & in terra dimicari ma
 gis placebat. Itaq; missi sunt delecti cum Leonida lacedæmoniorum rege: qui Ther
 mopylas occuparent: longiusq; barbaros progredi non paterentur. Hi uim hostiū
 non sustinuerunt: eoq; loco omnes interierunt. At classis communis graciæ trecen
 tarum nauium in qua ducentæ erant atheniensium. Primum apud Arthemisium in
 ter euboeam continentemq; terram cum classiariis regis conflixit. Angustias enim
 Themistocles quarebat: ne multitudine circumiretur. hic etsi pari proelio discesse
 rant: tamen eodem loco non sunt ausi manere: q; erat periculum ne si pars nauium
 aduersariorum euboeam superassent: ancipiti premerentur periculo. Quo factum
 est ut ab arthemisio discederent: & aduersum athenas apud salaminam classem suā
 constituerent. At Xerxes Thermopylis expugnatis protinus accessit astum: idq; nul
 lis defendentibus interfectis sacerdotibus quos in arce inuenerat incendio deleuit:
 cuius fama perteriti classiarii cum manere non auderent: & plurimi hortarentur: ut
 domos suas discederent: mœnibusq; se defenderent: Themistocles unus restitit: &
 uniuersos esse pares aiebat: dispersos testabatur perituros. Idq; Eurybradi regi la
 cedæmoniorum qui tum summæ imperii præerat fore affirmabat. Quem cum mi
 nus q̄ uellet moueret noctu de seruis suis quem habuit fidelissimum ad regem mi
 sit: ut ei nunciaret suis uerbis aduersarios eius in fuga esse. Qui si discessissent maio
 re cum labore & longinquiore tempore bellum confecturum cum singulos conse
 ctari cogeretur: quos si statim aggrediretur breui uniuersos oppressurum. Hoc co
 ualebat ut ingrati ad depugnandum omnes cogerentur. Hac re audita barbarus ni
 hil doli subesse credens postridie alienissimo sibi loco contra oportunissimo ho
 stibus adeo angusto mari conflixit: ut eius multitudo nauium explicari non potue
 rit. Victus ergo est magis consilio Themistoclis q̄ armis graciæ. Hic etsi male rem
 gesserat: tamē tantas habebat reliquias copiarum: ut etiam cum his opprimere pos
 set hostes. Interim ab eodem gradu depulsus ē. Nam Themistocles uerens ne bel
 lare perseveraret certiore eum fecit id agi ut pons quem ille in helleponto fece
 rat dissolueretur: ac reditu in Asiam excluderetur. Idq; ei persuasit: Itaq; qua sex mē
 sibus iter fecerat: eadem minus diebus triginta in asiam reuersus est. Seq; a Themi
 stocle non superatum sed conseruatum iudicauit. Sic unius uiri prudentia graciæ
 liberata ē: europaq; succubuit asia. Hæc altera uictoria quæ cum marathonio pos
 sit comparari trophæo. Nam pari modo apud salaminam paruo numero nauium
 maxima post hominum memoriam classis est deuicta. Magnus hoc bello Themi
 stocles fuit: nec minor in pace. Cum enim phalereo portu neq; magno neq; bono
 athenienses uterentur. huius consilio triplex piræci portus constitutus est: isq; mœ
 nibus circumdatus: ut ipsam urbē dignitate æquipararet: utilitate superaret. Idemq;

muros atheniensium restituit precipuo periculo suo. Namque lacedæmonii causam idoneam nacti propter barbarorum excursiones qua negaret oportere extra peloponnesum ullam urbem habere ne essent loca munita quæ hostes possideret: athenienses ædificantes prohibere sunt conati. Hoc longe alio spectabant atque uideri uolebant. Athenienses enim duabus uictoriis marathonia & salaminia tantâ gloriam apud omnes gentes erant consecuti: ut intelligerent lacedæmonii de principatu sibi cum his certamen fore. Quare eos quæ infirmissimos esse uolebant. Postquam autem audierunt myros instrui legatos athenas miserunt: qui id fieri ueraret. His presentibus desierunt: ac se de ea re legatos ad eos missuros dixerunt. hæc legationem suscepit Themistocles & solus primo profectus est. Reliqui legati ut tum exirent cum satis altitudo muri extructa uideretur præcepit. Interim omnes serui atque liberi opus facerent: neque ulli loco parcerent: siue sacer: siue prophanus: siue priuatus: siue publicus: & undique quod idoneum ad muniendum putarent cogerent. Quo factum est ut atheniensium muri ex sacellis sepulchrisque constaret. Themistocles autem ut lacedæmonem uenit adire ad magistratus uoluit & dedit operam: ut quæ longissime tempus duceretur: causam interponens se collegas expectare. Cum lacedæmonii quereretur opus nihilominus fieri: eumque ea re conari fallere: interim reliqui legati sunt consecuti: a quibus cum audisset non multum superesse munitionis ad ephoros lacedæmoniorum accessit: penes quos summum imperium erat atque apud eos contenta falsa his esse delata. Quare æquum esse illos bonos uiros nobilesque mittere: quibus fides adhiberetur qui rem explorarent. Interea se obsidem retinerent. gestus est ei mos: tresque legati functi summis honoribus athenas missi sunt. Cum his collegas suos Themistocles iussit proficisci. Hisque prædixit ut ne prius Lacedæmoniorum legatos dimitterent quam ipse esset remissus. Hos postquam athenas peruenisse est ratus ad magistratum senatumque lacedæmoniorum adiit: & apud eos liberrime professus est athenienses suo consilio quod communi iure gentium facere possent: deosque publicos suosque patrios ac penates quo facilius ab hoste possent defendere muris præstipuisse: neque eo quod inutile esset gratiam fecisse. Nam illorum urbem & propugnaculum oppositum esse barbaris. apud quam iam bis classem regiam fecisse naufragium: lacedæmonios autem male & iniuste facere qui id potius intuerentur quod ipsorum dominationi quam quod uniuersæ gratiæ utile esset. Quare si suos legatos accipere uellent quos athenas miserant: se remitterent. Aliter illos nunquam in patriam essent recepturi. Tamen non effugit ciuium suorum inuidiam. Namque ob eundem timorem quo damnatus erat Miltiades testarum suffragiis e ciuitate eiectus argos habitatum concessit. Hic cum propter multas eius uirtutes magna cum dignitate uiueret lacedæmonii legatos athenas miserunt: qui eum absentem accusarent quod societatem cum rege persæ ad gratiam opprimendam fecisset. hoc crimine absens prodicionis est damnatus. Id ut audiuit quod non satis tutum se argis uidebat corcyram demigravit. Ibi cum eius principes ciuitatis animaduertisset timere ne propter se bellum his lacedæmonii & athenienses inducerent ad Admetum molossorum regem cum quo ei hospitium fuerat confugit. Huc cum uenisset & in præsentia rex abisset: quo maiore religione se receptum tueretur: filiam eius paruulam arripuit: & cum ea se in sacrarium quod summa colebatur cerimonia coniecit. Inde non prius

5
egressus est q̄ rex eum data dextra in fidem reciperet:quam prastitit. Nam cum
atheniensibus & lacedaemoniis exposceretur publice supplicem non prodidit: mo-
nuitq; ut consuleret sibi. Difficile enim esse in tam propinquo loco tuto eum uer-
sari. Itaq; Phydnam eum deduci iussit: & quod satis esse præsidi dedit. Hic in na-
uem omnibus ignotus ascendit. Quæ cum tempestate maxima naxum ferretur ubi
tum atheniensium erat exercitus: sensit Themistocles si eo peruenisset sibi esse per-
eundum. Hac necessitate coactus domino naus quis sit aperit multa pollicens si se
conseruasset. At ille clarissimi uiri captus misericordia diem noctemq; procul ab in-
sula in salo nauem tenuit in anchoris: neq; quenq; ex ea exire passus est. Inde ephe-
sum peruenit: ibiq; Themistoclem exponit: cui ille pro meritis gratiam postea ret-
tulit. Scio plarosq; ita scripsisse Themistoclem Xerxe regnante in asiam transisse.
Sed ego potissimum Thucydidi credo quod ætate p̄ximus erat qui illorum tem-
porum historiam reliquerunt: & eiusdem ciuitatis fuit. Is autem ait ad Artaxerxem
eum uenisse: atq; his uerbis epistolam misisse. Themistocles ueni ad te qui plurima
mala omnium graiorum in domum tuam intuli: cum mihi necesse fuit aduersus pa-
trem tuum bellare: patriamq; meam defendere. Idem multo plura bona feci: postq̄
in tuto ipse & ille in periculo esse coepit. Nam cum in asiam reuerti uellet proelio
apud salaminam facto litteris eum certiores feci id agi ut pons quem in hellespō
to fecerat dissolueretur atq; ab hostibus circumiretur. Quo nuncio ille periculo ē
liberatus. Nunc autem confugi exagitatus a cuncta grācia tuam petens amicitiam:
quam si ero adeptus nō nminus me bonum amicum habebis: q̄ fortem inimicum il-
le expertus est. Ea autem rogo ut de his rebus quas tecum colloqui uolo annum
mihi temporis des: eoq; transacto ad te uenire patiaris. Huius rex animi magnitu-
dinem admirans cupiensq; talem uirum sibi cōciliari ueniam dedit. Ille omne illud
tempus litteris sermoniq; persarum dedit: quibus adeo eruditus est ut multo com-
modius dicatur apud regem uerba fecisse q̄ hi poterant qui in perfide erant nati.
Hic cum multa regi esset pollicitus gratissimumq; illud si suis uti consiliis uellet il-
lum grāciam bello oppressurum: magnis muneribus ab Artaxerxe donatus in asiā
rediit: domiciliumq; magnesiæ sibi constituit. Nāq; hanc urbem ei rex donarat his
usus uerbis: quæ ei panem præberet: ex qua regione quinquaginta talenta quotan-
nis redibant. Lampſacum unde uinum sumeret: Mintham ex qua obsonium habe-
ret. Huius ad nostram memoriam monumenta manserunt duo: sepulchrum prope
oppidum in quo est sepultus. statux in foro magnesiæ: de cuius morte multis mo-
dis apud plarosq; scriptum est. Sed nos eundem potissimum Thucydidem aucto-
rem probamus: qui illum ait magnesiæ morbo mortuum: neq; negat fuisse famam
uenenum sua sponte sumpsisse. cum se quæ regi de grācia opprimenda pollicitus
esset: præstare posse desperaret. Idem ossa eius clā in attica ab amicis sepulta: quo-
niam legibus non concederetur quod proditiōis esset damnatus memoriæ pro-
didit.

ARISTIDES LYSIMACHI Filius atheniensis æqualis fere fuit Themistocli. Itaq; cum eo de principatu contendit. Nanq; obtestarunt inter se. In his autem cognitum est quanto antestaret eloquentia innocentia;

Iustus

Quamq; enim adeo excelebat Aristides abstinentia ut unus post hominum memoriam quod quidem nos audierimus cognomine iustus sit appellatus: tamen a Themistocle collabefactus testula illa exilio decem annorum multatus est. Qui quidem cum intelligeret reprimi concitatam multitudinem nō posse: cedensq; animaduerteteret quendam scribentem ut patria pelleretur: quæsisse ab eo dicitur: quare id faceret: aut quid Aristides commississet: cur tantam poenam dignus duceretur. Cui ille respondit se ignorare Aristidem: sed sibi non placere qd cupide elaborasset ut præter ceteros iustus appellaretur. Hic decem annorum legitimam poenam nō pertulit. Nam postq; Xerxes in græciam descendit sexto fere anno q̄ erat expulsus: plebiscito in patriam restitutus ē. Interfuit autem pugnae nauali apud salaminam quæ facta est prius q̄ poena liberaretur. Idem prætor fuit atheniensium apud plateas in proelio: quo Mardonius fusus: barbarorumque exercitus interfectus. Neq; aliud ē ullum huius in re militari illustre factum q̄ huius imperii memoria. Iustitiæ uero & æquitatis & innocentia multa. In primis qd eius æquitate factum est cum in cōmuni classe eēt græciæ simul cum Pausania: quo duce Mardonius erat fugatus: ut summa imperii maritimi a lacedæmoniis transferretur ad athenienses. Nanq; ante id tempus & mari & terra duces erant lacedæmonii: tum autem & intemperantia Pausania & iustitia factum est Aristidis ut omnes fere ciuitates græciæ ad atheniensium societatem se applicarent: & aduersus barbaros hos duces deligerent sibi quo facilius repellerent si forte bellum renouare conarentur: ad classes ædificandas exercitusq; comparandos quantum pecuniæ quæque ciuitas daret Aristides delectus ē qui constitueret eius arbitrio quadringenta & sexaginta talenta quotannis delum sunt collata. Id enim commune ærarium esse uoluerunt. Quæ omnis pecunia postero tempore athenas translata est. hic qua fuerit abstinentia nullum est certius indicium quam cum tantis rebus præfuisset in tanta paupertate decessit: ut qui efferretur uix reliquerit. Quo factum est ut filia eius publice alerentur: & de cōmuni ærario dotibus datis collocarentur. Decessit autem fere post annum quartum q̄ Themistocles athenis erat expulsus.

Abstinentis

PAVSANIAE VITA.

PAVSANIAS LACEDAEMONIVS Magnus homo: sed narius in omni genere uitæ fuit. Nam ut uirtutibus eluxit: sic uitis est obrutus. huius illustrissimum est proelium apud plateas. Nanq; illo duce Mardonius Satrapes regius natione medus regis gener in primis oīum persarū & manu fortis & cōsiliū plenus cū ducētis milibus peditū: quos uiritim legerat: & uiginti milibus equitū: Haud ita magna manu gracia fugatus est: eoq; ipse dux cecidit proelio.

qua uictoria elatus plurima miscere coepit: & maiora concupiscere. Sed primum in
 eo est reprehensus: quod cum ex praeda tripodē aureum delphis posuisset epigramate
 scripto: in quo erat hæc sententia: suo ductu barbaros apud Plateas esse deletos:
 eiusque uictoriae ergo apollini donum dedisse. Hos uersus lacedamonii exculperunt
 neque aliud scripserunt quam nomina earum ciuitatum quarum auxilio persæ erant uicti.
 Post id proelium eundem Pausaniam cum classe communi cyprum atque hellespon-
 tum miserunt: ut ex his regionibus barbarorum praesidia depelleret. Pari felicitate
 in ea re usus elatius se gerere coepit maioresque appetere res. Nam cum bizantio ex
 pugnatione cepisset complures persarum nobiles: atque in his non nullos regis propin-
 quos: hos clā Xerxi remisit: simulans ex uinculis publicis effugisse: & cum his Con-
 gylum cretensem qui litteras regi redderet: in quibus hæc fuisse scripta Thucydides
 memoriae prodidit. Pausanias dux spartæ quos bizantii ceperat postquam propinquos
 tuos cognouit tibi muneri misit: sequens tecum affinitate coniungi cupit. Quare si tibi
 uidetur des ei filiam tuam nuptum. Id si feceris & sparten & ceteram gratiam sub
 tuam potestatem se adiuvante redacturum pollicetur. His de rebus si quid geri uo-
 lueris certum hominem ad eum mittas fac cum quo colloquatur. Rex tot homi-
 num salute tam sibi necessariorum magnopere gauisus confestim cum epistola Ar-
 thabarum ad Pausaniam mittit in qua eum collaudat. Petit ne cui rei parcat ad ea
 perficienda quæ pollicetur. Si fecerit nullius rei a se repulsam laturus. Huius Pausa-
 nias uoluntate cognita alacrior ad rem gerendam factus in suspicionem cecidit lace-
 damoniorum. In quo facto domum reuocatus accusatus capitis absoluitur: multa-
 tur tamen pecunia. Quam ob causam ad classem remissus non est. At ille post non
 multo sua sponte ad exercitum rediit: & ibi non callida sed dementi oratione co-
 gnita patefecit. Non enim mores patrios solum sed etiam cultum uestitumque muta-
 uit: apparatu regio utebatur: ueste medica. Satellites medi et ægyptii sequebantur.
 epulabatur more persarum luxuriosius quam qui aderant perpeti possent. Aditum pe-
 tentibus conueniendi non dabat: superbe respondebat & crudeliter imperabat.
 Spartam redire nolebat. Colonas qui locus in agro troade est se contulerat: ibi com-
 filia cum patriæ: tum sibi inimica capiebat. Id postquam lacedamonii rescuerunt le-
 gatos ad eum cum lana miserunt: in qua more illorum erat scriptum nisi domum re-
 uerteretur se capitis eum damnaturos. hoc nuncio motus sperans se etiam cum pe-
 cunia & potentia instans periculum posse depellere: domum rediit. Huc ut uenit
 ab ephoris in uincula publica coniectus est. Licet enim legibus eorum cuius epho-
 ro hæc facere regi huic tamen se expediuit: neque eo magis carebat suspitione. Nam
 opinio manebat eum cum rege habere societatem. Est genus quoddam hominum
 quod ilotæ uocatur: quorum magna multitudo agros lacedamoniorum colit: ser-
 uorumque munere fungitur. hos quoque sollicitare spe libertatis existimabatur. Sed
 quod harum rerum nullum erat apertum crimen quo argui posset non putabatur de
 tali tamque claro uiro suspicionibus oportere iudicari: & expectandum dum se ip-
 sa res aperiret. Interim Argilius quidam adolescentulus quem puerum Pausanias
 amore uenereo dilexerat: cum epistolam ab eo ad Arthabarum accepisset: eique
 in suspicionem uenisset aliquid in ea de se esse scriptum: quod nemo eorum re-
 diisset qui super tali causa eodem missi erant: uincula epistolæ laxauit: signo-
 que detracto cognouit si pertulisset sibi esse pereundum. Erant in eadem

Note

epistola quæ ad ea pertinebant quæ inter regem Pausaniamq; conuenerant. Has ille litteras ephoris tradidit. Non est prætereunda grauitas Lacedæmoniorum hoc loco. Nam ne huius quidem iudicio impulsus sunt ut Pausaniam comprehenderent. Neq; prius uim adhibendam putauerunt: q̃ se ipse iudicasset. Itaq; huic iudici quid fieri uellent præceperunt. Fanum Neptuni est Tanari quod uiolari nefas putant Græci. Eo ille iudex confugit: in ara confedit. Hanc iuxta locum fecerunt sub terra ex quo posset audiri si quis quid loqueretur cum Argilio. Huc ex Ephoris quidā descenderunt. Pausanias ut audiuit Argilium confugisse in aram perturbatus uenit eo. Quem cum supplicem dei uideret in ara sedentem: quærit causæ quid sit tā repentini cōsiliū: huic ille quid ex litteris comperisset aperit. Modo magis Pausanias perturbatus orare cœpit ne nunciaret: nec se meritum de illo optime proderet. Quod si eam ueniam sibi dedisset tantisq; implicitum rebus subleuasset: magnoq; ei præmio futurum. His rebus ephori cognitis satius putauerunt in urbe eum comprehendi: quo cum essent profecti: & Pausanias placato Argilio ut putabat Lacedæmonem reuerteretur: in itinere cum iam in eo esset ut comprehenderetur: & ex uultu cuiusdam ephori qui eum admonere cupiebat: insidias sibi fieri intellexit. Itaq; paucis ante gradibus: q̃ qui sequebantur in ædem Mineruæ quæ chalcioecus uocatur confugit. Hinc ne exire posset statim Ephori ualuas eius ædis. obstruxerunt: tectumq; sunt demoliti: quo facilius sub diuo interiret. Dicitur eo tempore matrē Pausaniæ uixisse: eamq; iam magno natu postq̃ de scelere filii cōperit in primis ad filium claudendum lapidem ad introitum ædis attulisse. Sic Pausanias magnam belli gloriam turpi morte maculauit. Hic cum semianimis de templo elatus esset: confestim animam efflauit. Cuius mortui corpus cum eodem non nulli dicerent inferi oportere: quo hi qui ad supplicium essent dati: displicuit pluribus: & procul ab eo loco infoderunt quo erat mortuus. Inde posterius delphici responso exutus: atq; loco sepultus ubi uitam finierat.

CYMONIS VITA.

CYMON MYLTIADIS FILIUS atheniensis duro admodum initio usus est adolescentiæ: Nam cum pater eius litem æstimatam populo soluere nō potuisset: ob eamq; causam in uinculis publicis decessisset: Cymon eadem custodia tenebatur: neq; legibus atheniēsis emitti poterat nisi pecuniam qua pater multatus esset soluisset. Habebat autem in matrimonio sorore germanam suam nomine Elpenicem: non magis amore q̃ More ductus. Nā atheniensibus licet: eodem patre natas uxores ducere. Huius coniugii cupidus Callias quidam non tam generosus q̃ pecuniosus qui magnas pecunias ex metallis fecerat: egit cum Cymone: ut eam sibi uxorem daret. Id si impetrasset se pro illo pecuniam soluturum. Is cum talem conditionem aspernaretur: Elpenices negauit se passuram Miltiadis pgeniem in uinculis publicis interire: quoniam prohibere: seque Calliæ nupturam: si ea quæ polliceretur præstitisset. Tali modo custodia liberatus Cymon: celeriter ad principatum peruenit. Habebat enim satis eloquentiæ: summā liberalitatem: magnā prudentiā: cū iuris ciuilis: tūrei militaris q̃ cū patre a puero i exercitu fuerat uersatus. Itaq; hic & populū urbanū i sua tenuit præte. & apud exercitū plurimū

naluit auctoritate. Primum imperator apud flumen strymona magnas copias thra-
cum fugauit. Oppidum amphipolim constituit: eoque decem milia atheniensium
in coloniam misit. Idem iterum apud mychalem cypriorum & phoenicum ducen-
tarum nauium classem deuictam cepit. Eodemque die pari fortuna in terra usus
est. Nanque hostium nauibus captis statim ex classe copias suas eduxit: barbarorū
uno concursu maximam uim prostrauit. Qua uictoria magna præda potitus cū do-
mum reuerteretur: quod iam non nullæ insulæ propter acerbitem imperii defece-
rant: alienatas ad officium redire coegit. cyprum: quam eo tēpore dolopes incole-
bāt q̄ cōtumacius se gesserāt uacuefecit. Iessōres ueteres urbe isulaq; eiecit: agros cū
uibus diuisit: thasios opulencia fretos suo aduentu fregit. His e manubiis athena-
rū arx quæ ad meridiem uergit est ornata. Quibus rebus cum unus in ciuitate maxi-
me floreret: incidit in eandē inuidiam. quā pater suus caterique atheniensū princi-
pes. Nam testarū suffragiis qđ illi ostracon uocant: decem annorum exilio multa-
tus ē. Cuius facti celerius atheniēses q̄ ipsum poenituit. Nā cum ille animo forti in-
uidiæ ingratorū ciuiū cessisset: bellumq; lacedæmonii atheniēlibus indixissent: cōse-
stim notæ eius uirtutis desiderium cōsecutum est. Itaque post annū quintū: quo ex-
pulsus erat in patriā reuocatus est. Ille q̄ hospitio lacedæmoniorū utebatur: satius
existimans contendere lacedæmonem sua sponte est profectus: pacemq; inter duas
potentissimas ciuitates cōciliauit. Post neque ita multo cyprum cum ducentis nauī-
bus imperator missus: cum eius maiore partem insulæ deuicisset: in morbum impli-
citus in oppido Cythio est mortuus. Hunc atheniēses nō solum in bello: sed in pa-
ce diu desiderauerunt. Fuit enim tāta liberalitate cum cōpluribus locis prædia hor-
tosq; haberet: ut nunq̄ in eis custodē imposuerit fructus seruandi gratia: ne quis im-
pediretur: quo minus eius rebus quibus uellet frueretur. Semper eū pedissequi cū
nummis sunt secuti: ut si quis opis eius indigeret haberet quod statim daret: ne dif-
ferendo uideretur negare. Sæpe cum aliquem offensum fortuna uideret minus be-
ne uestitum suum amiculum dedit. Quotidie sic coena ei quoquebatur: ut quos cō-
uocatos uidisset in foro: omnes deuocabat: quod facere nullum diem pratermitte-
bat. Nulli fides eius: nulli opera: nulli res familiaris defuit: multos locupletauit. Cō-
plures pauperes mortuos: qui unde efferrentur non reliquissent: suo sumptu extu-
lit. Sic se gerendo minime est mirandum si et uita eius fuit securā: & mors acerba.

Amphipolis

Ostracon

Liberalitas
Cymonis

LYSANDRI VITA.

LYSANDER LACEDAEMONIUS magnam reliquit sui famam magis
felicitate q̄ uirtute partam. Athenienses enim in peloponnensios sexto
& uigesimo anno bellum gerentes confecisse apparet. Id qua ratione cō-
secutus sit latet. Non enim uirtute sui exercitus: sed immodestia factum est aduer-
siorū: q̄ quod dicto audientes imperatoribus suis nō erāt dispalati in agris relictis
nauibus i hostiū uenerūt p̄tatem. Quo facto atheniēses se lacedæmoniis dederūt.
Hac uictoria Lysander elatus cū antea semp factiosus audaxq; fuisset: Sic sibi indul-
sit: ut eius opera in maximū odiū græciæ lacedæmonii peruenerint. Nam cum hāc
causam Lacedæmonii dictitassent sibi esse belli ut atheniensū ipotentem domina-
tionē refringerent. Postq̄ apud eghos flumen Lysander classis hostium est potitus

nihil aliud molitus est: q̄ ut omnes ciuitates i sua teneret potestate: Quū id se late
demoniorū causa facere simularet. Nanque undique qui atheniēsiū rebus studu
issent eiectis: decem delegerat in una quaque ciuitate: quibus summū imperiū po
testatēque omnium rerum cōmitteret. Horum in numero nemo admittebatur: nisi
qui aut eius hospitio cōtineretur: aut se illius fore proprium fide cōfirmarat. Ita de
cemuirali potestate in omnibus urbibus constituta ipsius nutu omnia gerēbātur.
Cuius de crudelitate ac perfidia satis est unā rem exēpli gratia proferre: ne de eodē
plura enumerādo fatigemus lectores. Victor ex asia quum reuerteretur thassumq;
diuertisset: q̄ ea ciuitas prācipua fide fuerat erga athenienles: perinde ac si iidē fir
missimi solerent esse amici: qui constantes fuissent inimici: eam peruertere concupi
uit. Vidit autē nisi in eo occultasset uoluntatē futurum: ut thassii dilaberentur: cōsu
lerentque rebus suis. Itaque decemuiralem suā potestatē sui ab illo cōstitutā sustu
lerunt. Quo dolore incensus iniit consilia: reges lacedaemoniorum tollere. Sed sen
tiebat id sine ope deorum facere non posse: q̄ lacedaemonii omnia ad oracula re
ferre consueuerant. Primum delphis corrūpere est conatus. Quū id non potuisset
dodonā adortus est. Hinc quoque repulsus dixit se uota suscepisse: quā Ioui Am
moni solueret: existimans se afros facilius corrupturum. Hac spe quum profectus
esset in african: multum eum antistites Iouis fefellerunt. Nam nō solum corrumpi
non potuerunt: sed etiam legatos lacedaemona miserunt: qui Lylandrum accusaret:
q̄ sacerdotes phani corrumpere conatus esset. Accusatus hoc crimine: iudicumque
absolutus sentētiis orchomeniis missus subsidio: occisus est a thebanis apud alyar
thum. Quā uero de eo foret iudicatum: oratio inditio fuit: quā post mortē in do
mo eius reperta est: in qua suadet lacedaemoniis ut regia potestate dissoluta: ex om
nibus dux deligatur ad bellum gerendum: sed scripta ut deorum uideretur cōgrue
re sententiā: qua ille se habiturum pecunia fidens non dubitabat. hanc ei scripsisse
Cleon Alycarnias dicitur. Atque hoc loco non est prātereundum factum Pharna
bazi Satrapis regii. Nam cum Lylander prāfectus classis in bello multa crudeliter
auareque fecisset: Deque his rebus suspicaretur ad ciues suos esse perlatum: petiit
a Pharnabazo: ut ad ephoros sibi testimonium daret: quāta sanctitātē bellum gef
sisset: sociosque tractasset. De eaque re accurate scriberet. Magnam enim eius au
toritatem in ea re futuram. Hinc ille liberaliter pollicetur. librum grauem multis
uerbis conscripsit: i quibus summis eum effert laudibus. Quē quū legisset: probas
setque: dum designatur: alterum pari magnitudine ut discerni non posset: signatum
subiecit: in quo accuratissime eius auaritiā perfidiāque accusarat. Hinc Lylander
domum quū redisset: postq̄ de suis rebus gestis apud maximum magistratum quā
uoluerat dixerat: testimonii loco librum a Pharnabazo datum tradidit. Hunc sum
moto Lylandro quū ephori cognoscerent: ipsi legendum dederunt. Ita ille impru
dens ipse suus accusator.

ALCIBIADIS VITA.

LCIBIADES Clinia filius athenienlis. In hoc natura quid efficere pos
sit uidetur experta. Constat enim inter omnes qui de eo memoria prodi
derunt: nihil illo fuisse excellentius uel in uitiis uel in uirtutibus. Nam in

amplissima ciuitate summo genere omniū ætatis suæ multo formosissimus ad om-
 nes res aptus consiliūq; plenus. Nāq; imperator fuit summus mari & terra: disertus:
 ut in primis dicendo ualeret: & tanta erat cōmendatio oris atq; orationis ut nemo
 ei dicendo posset resistere. deinde cum tēpus posceret: laboriosus: patiēs: liberalis:
 splendidus nō minus in uita q̃ uictu affabilis: blandus: tēporibus callidissime infer-
 uiens. Idem simul ac se pramiserat nec causa suberat quare animi laborem perferret
 luxuriosus: dissolutus: libidinosus: intemperans reperiēbatur: ut oēs admirarētur in
 uno homine tantā dissimilitudinem: tāq; diuersam naturam. Educatus est in domo
 Periclis (Priuignus enim suus fuisse dicitur). Eruditus a Socrate. socrū habuit Hip-
 poniciū oīum græcæ linguæ eloquentia disertissimum: ut si ipse fingere uellet: neq;
 plura bona reminisci: neq; maiora posset consequi: q̃ uel fortuna uel natura tribue-
 rat. Incunte adoleſcētia amatus est a multis more græcorū: in eis a Socrate de quo
 mentionē facit Plato in symposio. Nāq; cum induxit cōmemorantem se pernoctāſe
 se cum Socrate: neq; aliter ab eo surrexisse ac filius a parente debuerit. Postea q̃ ro-
 bustior est factus nō minus multos amauit. In quorū amore quoad licitū est odio-
 sa multa delicate iocoseq; fecit: quæ referremus nisi maiora potioraq; haberemus.
 Bello peloponnesiaco huius consilio atq; auctoritate athenienses bellum syracusa-
 nis indixerunt: ad quod gerendū ipse dux delectus est. Duo præterea collega datī
 Nicias & Lamacus. Id cū appareretur prius q̃ classis exiret accidit: ut una nocte oēs
 herma quæ in oppido erāt athenis deiicerentur: præter unū qui ante ianuam erat:
 Androcydes uocatus est. hoc cū appareret nō sine magna multorum cōsensione eē
 factum: q̃ nō ad priuatā: sed ad publicā rem pertineret: magnus multitudini timor
 est iniectus: nequa repentina uis in ciuitate existeret quæ libertatē opprimeret po-
 puli. Hoc maxime cōuenire in Alcibiadē uidebatur: q̃ & potentior & maior q̃ pri-
 uatus existimabatur. Multos enim liberalitate deuinxerat: Plures enim opera forē:
 si suos reducerat. Quare fiebat ut oīum oculos quotiēscūq; in publicum prodisset
 ad se conuerteret: neq; ei par quisq; in ciuitate poneretur. Itaq; non solū spem in eo
 habebant maximā: sed etiā timorem q̃ & obesse plurimū & prodesse poterat. As-
 pergebatur etiā infamia q̃ in domo sua facere myſteria dicebatur: quod nefas erat
 more atheniēſium: idq; nō ad religionē sed ad cōiurationem pertinere existimaba-
 tur. Hoc crimine in cōtentiōe ab inimicis cōpellabatur. Sed instabat tempus ad bel-
 lum proficiſcendi. Id ille intuens neq; ignorās ciuiū suorum consuetudinē postula-
 bat: si quid de se agi uellēt potius de præſenti questio haberetur: q̃ absens inuidiæ
 crimine accusaretur. Inimici uero eius quiescendū in præſenti quia nocere nō posse
 intelligebant: & illud tempus expectādū decreuerūt: quo si exisset: ut absentem ag-
 grederentur. Itaq; fecerunt. Nam postq̃ in ſiciliā eū peruenisse crediderunt absentē
 q̃ sacra uiolasset reū fecerunt. qua de re cum ei nuncius a magistratu in ſiciliam miſ-
 ſus eſſet: ut domum ad cām dicēdam rediret: eſſetq; magna spe prouinciæ bene ad-
 ministrandæ nō parere uoluit: & in triremem quæ ad eū deportādū erat miſſa alce-
 dit: ac thurios in italiā peruectus multa secū reputans de immoderata ciuium ſuo-
 rum licētia crudelitateq; erga nobiles: utilissimum ratus impēdentē cuitare tēpeſta-
 tem clam se a custodibus subduxit: & inde primū elidem: deīde thebas uenit. Post
 q̃ autē se capitis damnatum bonis publicatis audiuit: & id quod usu uenerat olym-
 piadæ sacerdotes a populo coactos ut se deuouerent: eiusq; deuotionis quo testa-

Androcydes

tior esset memoria: exemplum in pila lapidea incisum et positum in publico lacedæmonem demigrauit. Ibi ut ipse prædicare cōsueuerat nō aduersus patriā: sed inimicos suos bellū gessit: quod iidem hostes essent ciuitati. Nam cum intelligerent se plurimum prodesse reipublicæ ex ea eiecisse: plusque iræ suæ quā utilitati cōmuni paruiffe. Itaque huius cōsilio lacedæmonii cū Perse rege amicitia fecerunt: deinde decelia in attica munierunt: præsidioque perpetuo ibi posito in obsidiōe athenas tenuerūt. Eiusdem opera ionia a societate auerterunt atheniensium: quo facto multo superiores bello esse coeperunt. Neque uero his rebus tā amici Alcibiadi sunt facti quā timore ab eo alienati. Nam cum acerrimi uiri præstantē prudentiā in oibus rebus cognoscerēt: pertimuerunt ne caritate patriæ ductus aliquando ab ipsis descisceret & cū suis in gratiā rediret. Itaque tēpus eius interficiendi quærere instituerūt. Id Alcibiadi diutius cælari nō potuit. Erat enī ea sagacitate ut decipi non posset: præsertim cum animū attendisset ad cauendum. Itaque ad Tysaphernē præfectum regis Darii se cōtulit. cuius cum in intimam amicitia peruenisset: & atheniensium male gestis in sicilia rebus opes senescere: cōtra lacedæmoniorum crescere uideret: initio cum Pisancho prætorē qui apud samum exercitum habebat per internuncios colloquitur: & de reditu suo facit mentionē. Erat enim eodē quo Alcibiades sensu populi potentia nō amicus: & optimatum fautor. Ab hoc destitutus primum per Thrasybulum Lyci filium ab exercitu recipitur: prætorque fit apud samum. Post suffragante Theramene plebiscito restituitur: parique absens imperio præficitur simul cum Thrasybulo: & Theramene: horū imperio tanta cōmutatio rerum facta est: ut lacedæmonii qui paulo ante uictores uiguerant perteriti pacē peterent. Victi enim erāt quinque proeliis terrestribus: tribus naualibus. in quibus ducentas naues triremes amiserāt: quæ captæ in hostium uenerāt prætatem: Alcibiades simul cum collegis receperat ioniam: helleस्पōrum: multas præterea urbes græcas quæ in ora sitæ sunt asiæ: quarum expugnauerāt quāplures: in his bizantium: neque minus multas consilio ad amicitia adiunxerāt: quod in captos dementia fuerant usi. In præda honesti locupletato exercitu maximis rebus gestis athenas uenerunt. His cum obuia uniuersa ciuitas in piræum descendisset tāta fuit oīum expectatio uisendi. Alcibiadis: ut ad eius triremem uulgus cōflueret: p̄inde ac si solus aduenisset. Sic enim populo erat persuasum & aduersus superiores & præsentēs secundas res accidisse eius opera. Itaque & siciliæ admissum & lacedæmoniorum uictorias culpæ suæ tribuebant: quod talem uirum ex ciuitate expulissent. Neque id sine causa arbitrari uidebatur. Nam postquam exercitui præesse coeperat: neque terra: neque mari hostes pares esse potuerant. Hic ut naui egressus est: quā Theramenes & Thrasybulus eisdem rebus præfuerant simulque uenerant in piræum: tamē illum unum oēs persequēbantur. Et id quod nunquam antea usu uenerat nisi olympiæ uictoribus: coronis aureis æneisque uulgo donabatur. Ille lachrymans talē beniuolentiam ciuium suorum accipiebat reminiscens pristini temporis acerbitatē. Postquam astu uenit: concione aduocata sic uerba fecit: ut nemo tam ferus fuerit: quin eius casum lachrymarit. Inimicumque his se ostenderit: quorum opera patria pulsus fuerat: perinde ac si alius populus nō ille ipse qui tum flebat cum sacrilegii damnaisset. Restituta ergo huic sunt publice bona. Idem illi olympiadæ sacerdotes rursus relaxare sunt coacti: qui eum deuouerant: pilæque illæ in quibus deuotio fuerat scripta in mare præcipitata. Hæc Alcibiadi lætitia minus fuit diuturna. Nam cum ei essent

hones decreti: totaq; res publica domi belliq; tradita: ut unius arbitrio gereretur: & ipse postulasset ut duo sibi collegæ darentur Thrasybulus & Adimatus: neq; id negatum esset classe in asiam profectus: q; apud cymen minus ex sententia rem gesserat in inuidiam recidit. Nihil enim eū non efficere posse ducebāt. Ex quo fiebat ut oīa minus prospere gesta eius culpæ tribuerent: cum aut eum negligēter aut malitiose fecisse loquerētur sicut accidit. Nā corruptū a rege capere cymen noluisse arguebāt. Itaq; huic maxime impūtamus malo cām fuisse nimiam opinionem ingenii atq; uirtutis. Timebatur enī non minus q̄ diligebatur: ne secunda fortuna magnisq; elatus opibus tyrannidem concupisceret: quibus rebus factum est ut absenti magistratum abrogarent: & alium in eius locū substituerent. Id ille ut audiuit: domum reuerti noluit: & se patarā contulit. Ibiq; tria castella communiuit bornos: birā: themeonticos: manuq; collecta primus graciæ ciuitatis in Thraciam introiit: gloriosus existimans barbarorū praeda locupletari: q̄ graiorū: qua ex re creuerat fama cum opibus: magnāq; amicitiam sibi cum quibusdā regibus thraciæ peperat: neq; tamen a caritate patriæ potuit recedere. Nā cum apud egos flumē Philodes prætor atheniensium classē cōstituisset suam: neq; longe abesset Lyfander prætor lacedæmoniorū: qui in eo erat occupatus: ut bellum q̄ diutissime duceret: quod ipsis pecunia a rege suppeditabatur: contra atheniensibus exhaustis: præter arma & nauis nihil erat super: Alcibiades ad atheniensium uenit exercitum: ibiq; præsentē uulgo agere cepit: si uellent se coacturum Lyfandrum dimicare: aut pacē petere: respondent lacedæmonios eo nolle cōfligere classe: q; pedestribus copiis plus q̄ nauibus ualerēt. Sibi autē esse facile Seucem regem thracū deducere: ut eos terra depelleret. Quo facto necessario aut classe conflicturos: aut bellum cōposituros. Id etsi uere dictum Philodes animaduertebat: tamen postulata facere noluit: q; sentiebat se Alcibiade recepto nullius momenti apud exercitum futurū. Et si quid secundi euenisset: nullā in ea re suam partem fore. Cōtra ea si quid aduersi accidisset: se unū eius delicti futurum reū. Ab hoc discedens Alcibiades quoniā inquit uictoriæ patriæ repugnans: illud moneo iuxta hostes castra habeas nautica. Periculum est enim ne immodestia militum nostrorū occasio detur Lyfandro nostri opprimendi exercitus: neq; ea res illum fefellit. Nam Lyfander cum per speculatores comperisset: uulgum atheniēsū in terram prædatum exisse: nauesq; pene inanes relictas: tēpus rei gerendæ non dimisit: eoq; impetu totum bellum deleuit. At Alcibiades uictis atheniensibus nō satis tuta eadem loca sibi arbitrans penitus in thraciam se supra propontidem abdidit: sperans ibi facillime suam fortunam oculi posse. Falso. Nam thraces postq̄ eū cum magna pecunia uenisse senserunt: insidias fecerunt: qui ea quæ apportauit abstulerunt: ipsum capere non potuerunt. Ille cernēs nullum locum sibi tutum in Græcia propter potentiā Lacedæmoniorum: ad Pharnabazum in asiam trāsīit. Quem quidē adeo sua cepit humanitate: ut eum nemo in amicitiam antecederet. Namq; ei grimum dederat in phrygiā castrum: ex quo quinquaginta talenta uestigalis habebat. Quā fortuna Alcibiades non erat contentus: neq; athenas uictas Lacedæmoniis seruire poterat pati. Itaq; ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione. Sed uidebat id sine rege persarum non posse fieri. Ideoq; eum amicū sibi cupiebat adiungi: neq; dubitabat facile se consecuturum: si modo eius conueniendi habuisset prætem. Nam Cyrum fratrem ei bellum clam parare lacedæmoniis adiunātibus

sciebat. Id si aperuisset magnam se iniuriam gratiam uidebat. Hæc cum moliretur
 peteretq; a Pharnabazo ut ad regem mitteretur: eodem tempore Critias cateriq;
 tyranni athenienses certos homines ad Lyfandrum in asiam miserunt: qui eum cer-
 tiorem facerent nisi Alcibiadem iustulisset: nihil earum fore ratum: quas ipse athe-
 nis constituisset. Quare si suas res gestas manere uellet illum persequeretur. His La-
 con rebus commotus statuit accuratius sibi agendum cum Pharnabazo societatem.
 Huic ergo renunciat: quæ regi cum lacedæmoniis essent irrita futura nisi Alcibiadē
 uiuum aut mortuum tradidisset stare non posse. Non tulit hoc Satrapes & uiola-
 re clamentiam: q̄ regis opes minui maluit. Itaq; misit Sisametiē & Bagrum ad Al-
 cibiadem interficiendum: cum ille esset in phrygia: iterq; ad regem compararet. Mis-
 si clam uicinitati in qua tū Alcibiades erat: dant negotium: ut eum interficiant. Illi
 cum securo aggredi non auderent noctu ligna contulerunt circa samineam in qua
 quiescebat: eamq; succederunt: ut incendio conficerent: quem manu superari posse
 diffidebāt. Ille autem in sonitu flammæ est excitatus: etsi gladius ei erat subductus: sa-
 miliaris sui subalare telū eripuit. Nāq; erat cū eo quidā ex arcadia hospes qui nunq;
 discedere uoluerat. Hunc sequi se iubet: & id quod in præsentia uestimetorum suis
 arripuit. his in ignem eiectis flammæ uim transiit. Quem ut barbari incendiū effugit
 se eminus uiderunt. telis missis interfecerūt: caputq; eius ad Pharnabazū retulerūt.
 At mulier quæ cum eo uiuere consueuerat muliebri sua ueste contextum ædificii in
 incendio mortuum cremauit: quod ad uiuum interimendum erat cōparatum. Sic Al-
 cibiades annos circiter quadraginta natus diem obiit supremum. Hunc infamatum
 a plerisq; tres grauissimi historici summis laudibus extulerunt: Tucydides qui eius
 de ætatis fuit: Theopompus qui fuit post aliquanto natus: & Timæus qui quidē
 duo maledicētissimi nescio quo modo in illo uno laudādo conscierunt. Namq; ea
 quæ supra diximus de eo prædicarunt: atq; hoc amplius cum athenis splendissima
 ciuitate natus esset: splendore ac dignitate superasse uitæ. Postq̄ inde expulsus the-
 bas uenerit: adeo studiis eorum inuenisse: ut nemo cum labore corporisq; uiribus
 posset æquiparare. Oēs enim boetii magis firmitati corporis q̄ ingenii acumini in-
 seruiunt. Eūdem apud lacedæmonios: quorū moribus summa uirtus in patiētia po-
 nebatur: sic duricie se dedisse ut parsimonia uictus atq; cultus omnes lacedæmoni-
 os ninceret. Fuisse apud thracas homines uinolētos: rebusq; uenereis deditos. hos
 quoq; in his rebus antecessisse: uenisse ad persas apud quos sinoma laus esset forti-
 ter uenari: luxuriose uiuere. horū sic imitatum cōsuetudinē: ut illi ipsi eum i his ma-
 xime admirarentur. Quibus rebus effecisse ut apud quoscunq; esset principes po-
 neretur: habereturq; charissimus. Sed satis de hoc: reliquos ordiamur.

Patientia
 Alcibiadis

THRASYBULI VITA.

THRASYBVLVS LYCI FILIVS Atheniēsis: si per se uirtus sine fortuna
 ponderāda sit: dubito an hunc primum omnium ponam. Illi sine du-
 bio neminē præfero: fide: cōstantia: magnitudine animi: in patriā amore.
 Nā quod multi uoluerunt: pauci potuerūt ab uno tyranno patriā liberare. Huic cō-
 tigit ut a triginta oppressam tyrānis ex seruitute in libertatē uendicaret. Sed nescio
 quomō cum eum nemo anteciret his uirtutibus multi nobilitate præcurreunt. Pri-

mum peloponnesio bello multa hic sine Alcibiade gessit: ille nullam rem sine hoc:
 quæ ille uniuerſa naturali quodam bono fecit lucri. Sed illa tamen omnia cōmunia
 imperatoribus cum militibus & fortuna: q̃ in proelii cōcursu abiit res a cōsilio ad
 uires uimq; pugnantium. Itaq; iure suo nō nulla ab imperatore miles: plurima uero
 a fortuna uendicat. Seq; his plus ualuisse q̃ ducis prudentiam uere pōt pradicare.
 Quare illud magnificētissimum factum proprium est Thrasybuli. Nam cum trigin-
 ta tyranni p̃positi a lacedæmoniis: seruitute oppressas tenerent athenas: plurimos
 ciues quibus in bello pepercerat fortuna: partim patria expulissent: partim interfe-
 cissent: plurimorum bona publicata inter se diuississent: non solum princeps: sed &
 solus initio bellum his indixit. Hic enim cum philen confugisset: quod est castellū
 in attica munitissimum non plus habuit secū quā triginta de suis. Hoc initū fuit sa-
 lutis atticorum: hoc robur libertatis clarissimæ ciuitatis. Neq; uero hic nō contem-
 ptus est primo a tyrannis: neq; eius sollicitudo: quæ quidem res & illis contemnen-
 tibus perniciē: & huic despecto saluti fuit. Hæc enim illos ad persequendū segnes:
 hos autem tpe ad cōparandum dato fecit robustiores. Quo magis præceptum il-
 lud oīum in animis esse debet: nihil in bello oportere contemni: nec sine causa dici
 matrem timidi flere non solere. Neq; tamen pro opinione Thrasybuli auctæ sunt
 opes: nam iam tum illis temporibus fortius boni pro libertate loquebantur: q̃ pu-
 gnabant. Hinc in Piræum tranſiit munichiamq; muniuit: hæc bis tyranni oppugna-
 re sunt adorti: ab eaq; turpiter repulsi protinus in urbem armis īpedimentisq; amis-
 sis refugerunt. Vſus est Thrasybulus non minus prudentia q̃ fortitudine. Nam ce-
 dentes uiolari uetuit. Ciues enim ciuib; parcere æquum censebat. Neq; quisq; est
 uulneratus: nisi qui prior impugnare uoluit. Neminem iacentem ueste spoliavit. Nil
 attigit nisi arma quorum indigebat: & quæ ad uictum pertinebant. In secundo proe-
 lio cecidit Cricias dux tyrannorum cum quidem aduersus Thrasybulum fortissime
 pugnaret: hoc deiecto Pausanias uenit atticis auxilio rex lacedæmoniorum. Is inter
 Thrasybulum & eos qui urbem tenebant fecit pacem his conditionibus: nequi p̃-
 ter triginta tyrannos & decem qui postea prætore creati superioris more crudeli-
 tatis erant uſi afficerentur exilio: neue bona publicarentur: reipublicæ procuratio
 populo redderetur. Præclarum hoc quoq; Thrasybuli quod recōciliata pace cum
 plurimum in ciuitate posset: legem tulit: nequis ante actarum rerum accusaretur: neq;
 ue mulctaretur: eamq; illi legem obliuionis appellarunt. Neq; uero hanc tantum fe-
 rēdam curauit: sed etiam ut ualeret effecit. Nam cum quidam ex his qui simul cum
 eo in exilio fuerant cædem facere eorum uellent cū quibus in gratiam reditū erat:
 publice phibuit: & id quod pollicitus erat præstitit: Huic pro tātis meritis hono-
 ris: corona a populo data ē: facta duabus uirgulis oleaginis: quā quod amor ciuiū
 nō uis expreſſerat: nullā habuit inuidiā: magnaq; fuit gloria. Bene ergo Pittacus il-
 le qui septē sapientū numero est habitus: cū ei mityleni multa milia iugerū agri &
 munera darent: nolite rogo uos inquit mihi dare quod multi inuideant: plures etiā
 cōcupiscant: quare ex istis nolo amplius q̃ centum iugera: quæ & meā animi aquita-
 tē: & uestrā uoluntatē indicent. Nā parua munera diutina: locupletia nō propria cō-
 consuerunt. Illa igitur corona contentus Thrasybulus: neq; amplius requisit: neq;
 quenq; honore se antecessisse existimauit. Hic sequēti tempore cum prætore classem
 ad siciliam appulisset: neq; satis diligenter in castris eius agerentur uigiliæ a barba-

Lex obli-
uionis /

Pittacus /

Munera /

modestia
thraſybuli

ris ex oppido noctu eruptione facta in tabernaculo interfectus est.

CONONIS VITA.

CONON ATHENIENSIS Peloponnesio bello accessit ad tempus. eoq; eius opere magnus fuit. Nam & prator pedestribus exercitibus p̄ fuit: & p̄fectus classis res magnas mari gessit. Quas ob cās p̄cipuus ei honos habitus est. Nanq; oibus unus isulis p̄fuit: in qua potestate Pheras cepit coloniā lacedæmoniorum. Fuit etiam extremo peloponnesio bello prator: cum apud egos flumen copiæ atheniensium a Lysandro sunt deuictæ. Sed tum absuit: eoq; p̄ius res administrata est: nam & prudens rei militaris & diligens erat ip̄erit. Itaq; nemini erat his temporibus dubium si affuisset: illā athenienses calamitatem accepturos non fuisse. Rebus autem afflictis cum patriā obsideri audisset: nō quæ fuit ubi ipse tuto uiueret: sed unde p̄sidio posset esse ciuibus suis. Itaq; contulit se ad Pharnabazum satrapem ioniæ & lydiæ: eundemq; generum regis & propinquum: apud quem ut multum gratia ualeret multo labore multisq; effecit piculus. Nam cum lacedæmonii atheniensibus deuictis in societate nō manerent: quā cum Artaxerxe fecerant: Agēsilaumq; bellatum misissent in asiam: maxime impulsus a Tisapherne qui ex intimis regis ab amicitiā eius defecerat: & cum lacedæmoniis coierat societatem. Hunc aduersus Pharnabazum habitus est imperator: re q̄dem uera exercitui p̄fuit Conon: cuiusq; oīa arbitrio gesta sunt. hic militum ducem summū Agēsilaum ip̄ediuit: sapeq; eius consiliis obstitit. Neq; uero non fuit aptum si ille non fuisset: Agēsilaum asiam tauro tenus regi fuisse erepturum. Qui postea q̄ domum a suis ciuibus reuocatus est: q̄ boetii & athenienses lacedæmoniis bellum idixerāt. Conon nihilo secius apud p̄fectos regis uersabatur: hisq; oibus magno erat usui. Defecerat a rege Tisaphernes: neq; id tam Artaxerxi q̄ ceteris erat apertum. Multis enim magnisq; meritis apud regem etiam cum in officio nō maneret ualebat. Neq; admirandum si non facile ad cedendum inducebatur: reminiscens eius se opa Cypri frarrē supasse. Huius accusandi gratia Conon a Pharnabazo ad regē missus: post q̄ uenit primum ex more p̄sarum ad Chiliarchum q̄ secundum gradum ip̄erit tenebat: terraustem accessit: seq; ostēdit cum rege colloq̄ uelle. Nemo enim sine hoc admittitur. huic ille iquit nulla mora est: sed tu delibera utrum colloqui malis an p̄ literas quæ cogitas. Neesse est enī si in cōspectum ueneris: uenerari te regem: quod Proscynin illi uocant: hoc si tibi graue est: pro me nihilo secius editis mandatis cōficies quod studes. Tum Conon mihi uero iquit non est graue. quemuis honorem habere regi: sed uereor ne ciuitati meæ sit opprobrio: si cum ex ea ciuitate sim profectus quæ ceteris gentibus ip̄erare consueuerit potius barbarorum q̄ illius more fungar. Itaq; q̄ huic uolebat scripta tradidit. Quibus cognitis rex tātum auctoritate eius motus est: ut Tisaphernē hostē iudicaret: & lacedæmonios bello p̄sequi iussit. Et ei pmiserit quē uellet eligere ad disp̄sandā pecuniā. id arbitriū Conon negauit sui esse cōsiliū: sed ipsius qui optime suos nosse deberet. Sed suadere: Pharnabazo id negotiū daret: hic magnis muneribus donatus ad mare ē missus: ut Cypriis et phoenicibus ceterisq; ciuitatibus maritimis nauis lōgas ip̄eraret. classemq; quā p̄xima æstate mare tueri posset cōpararet: dato adiutore Pharnabazo sicut ipse uo-

Chiliarchus

proscynin

luerat. Id ut lacedæmoniis est nunciatū nō: sine cūra rem administrarunt: quod maius bellum imminere arbitrabantur: q̄ si cū barbaro solū cōtenderent. Nam ducē fortem prudentē regis opibus præsaturū ac secū dimicaturū uidebāt: quē neq; cōsilio neq; copiis superare possent. Hac mente magnā cōtrahunt classē: p̄ficiscuntur Lyfandro duce. Hos Conon apud Gnidum adortus magno proelio fugat: multas naues capit: cōplures deprimit. Qua uictoria nō solū athenæ: sed etiā cūcta græcia q̄ sub lacedæmoniorū fuerat imperio liberata ē. Conon cū pte nauīū in patriā uenit. Muros dirutos a Lyfandro utrosq; & Piræci & athenarum reficiendos curat: pecuniarq; .i. talēta quæ a Pharnabazo acceperat ciuibus suis donat. Accidit huic qđ ceteris mortalibus ut incōsideratior in secūda q̄ in aduersa esset fortuna. Nā classē Peloponēsiōrū deuicta: cum ultimi se iniurias patriæ putaret: plura concupiuit q̄ efficere potuit. Neq; tamen ea nō pia & pbanda fuerūt: quod potius patriæ opes augeri q̄ regis maluit. Nam cum magnā auctoritatem sibi pugna illa nauali: quā apud Gnidum fecerant constituisset: nō solū inter barbaros sed etiam oēs græciæ ciuitates clā dare opam cōepit: ut ionīā & æoliā restitueret atheniensibus. Id cū minus diligenter esset calatū Tyriabarus qui sardibus præerat Cononē euocauit simulās ad regē eū se mittere uelle: magna festinatione huius nuncio parens cum uenisset in uincula coniectus est. In quibus aliq̄diu fuit. Non nulli eum ad regē abductū: ibiq; eū p̄isse scriptū reliquerūt. Cōtra ea Dion historicus cui nos plurimum de p̄ficis rebus credimus: effugisse scripsit: illud addubitat utrū Tyriabaro: sciente an imprudēte sit factum.

Dion/
historicus

DIONIS VITA.

DION HIPPARINI Filius Syracusanus nobili genere natus: utraq; ipli catus tyrānide dionysiorū: nāq; ille superior Aristomachē sororē Dionis habuit in matrimonio: ex q̄ duos filios Hipparinū & Nyseū pcreauit: totidemq; filias Sophrosynē & Aretē: quarū priorē Dionysio filio eidē cui regnū reliquit nuptum dedit: alterā Areten Dioni. Dion autē præter nobilē p̄pinq̄uitatē generosam maiorumq; famā: multa alia ab natura habuit bona. In his ingenium doctile: comes: aptum ad artes optimas: magnā corporis dignitatē: quæ nō minimum cōmendatur: magnas p̄terea diuitias a patre relictas: quas ipse tyranni muneribus auxerat. Erat intimus Dionysio priori neq; minus p̄p̄ mores q̄ affinitatem. Nāq; etsi Dionysii crudelitas ei displicebat: tamē saluum p̄pter necessitudinē magis etiā suorum cā studebat. Aderat ī magnis rebus: eiufq; cōsilio multum mouebatur tyrānus: nisi qua in re maior ipsius cupiditas intercesserat. legiones uero oēs quæ essent illi striores p̄ Dionē administrabantur. Quas qđ ille diligenter obeundo fideliter administrando crudelissimū nomē tyranni sua humanitate tenebat. Hunc a Dionysio missum carthaginēses susceperunt: ut neminē unq; græca lingua loquentē magis sint admirati. Neq; uero hac Dionysium fugiebāt. Nā quanto esset sibi ornamēto sentiebat. Quo fiebat ut uni huic maxie indulgeret: neq; eum secus diligeret ac filium: qui qđem cum Platonē Tarentum uenisse fama in siciliā esset plata: adolescenti negare nō potuit quin eum arcesseret. Cum Dion eius audiendi cupiditate flagraret: dedit ergo huic ueniam: magnaq; eum ambitioē Syracusas perduxit. Quem Dion adeo admiratus est atq; adamauit: ut se totum ei traderet. Neq; uero minus Plato

Philistus =
historus

delectatus ē Dione. Itaq; cū a Dionysio tyrāno crudeliter uiolatus eēt q̄ppe quē ue
nūdari iussisset: tamē eodē rediit eiusdē Dionis p̄cibus adductus. Interi i morbū in
cidit Dionysius: quo cū graui cōflictaretur: q̄siuit a medicis Dion quemadmodū se
hēret: simulq; de his petiit si forte maiori eēt piculo ut sibi fateretur. Nā uelle se cū
eo colloq; de parēdo regno: q; sororis suae filios ex illo natos p̄tē regni putabat de
bere hēre. Id medici nō tacuerūt: & ad Dionysii filiū sermonē retulerūt. Quo ille
cōmotus ne agēdi eēt Dioni ptās: patri soporē medicos dare coegit: hoc ergo sum
pto sōno sopitus diē obiit sup̄mū. Tale initiū fuit Dionis & Dionysii simultatis:
eaq; multis rebus aucta ē. Sed tamē primis tpibus aliquādiu simulata iter eos ami
citia māsit: cū Dion nō desisteret obsecrare. Dionysii ut platonē athenis arcesseret:
& eius cōsiliis uteretur: ille q; i aliq; re uellet patrē imitari morē ei gessit: eodēq; tpe
Philistū historicū. Syracusas reduxit hoīem amicū nō magis tyrāno q̄ tyrannis. Sed
de hoc in eo meo libro plura sunt exposita qui de historicis cōscriptus est. Plato
aūt tantū apud Dionysium auctoritate potuit ualuitq; eloquentia: ut ei persuaserit
tyrannidis facere finem: libertatemq; reddere syracusanis: a qua uolūtate Philisti cō
silio deterritus: aliquanto: crudelior esse coepit. Qui q̄dem cum a Dione se supera
ri uideret īgenio auctoritate amore populi uerens ne si eum secum haberet aliqua
occasionem sui daret opprimendi: nauem ei triremem dedit: qua corinthus deue
heretur: ostendens se id utriusq; facere cā ne cum inter se timerent alteruter alterum
praeoccuparet. Id cū factū multi indignarentur magnaq; esset inuidiā tyranno Dio
nysius oīa quae moueri poterāt Dionis in nauis iposuit: ad eūq; misit. Sic enim exi
stimari uolebat id se nō odio hoīs sed suae salutis fecisse cā: postea uero audiuit eū
in Pelopōneso manū cōparare: sibiq; bellum facere conari: Areten Dionis uxorem
alii nuptū dedit. Filiumq; eius sic educari iussit: ut idulgento turpissimis ibueretur
cupiditatibus. Nam puero prius q̄ pubes esset scorta adducebantur: uino epulisq;
obrueretur: neq; ullum tempus sobrio relinquebatur: is usq; eo uita statum cōmu
tatū ferre non potuit: Postq̄ in patriā rediit pater. (Nanq; appositi erāt custodes q;
eum a pristino uictu deducerent) ut se superiore parte adium deiecerit: atq; ita inte
rerit. Sed illuc reuertor: postq̄ corinthus puenit Dion & eodem pfugit Heraclides
ab eodem expulsus Dionysio q̄ pfectus fuerat equitū: oī rōne bellū cōparare coepe
runt: sed non multum pficiebant: q; multorū annorū tyrānus magnarū opum puta
batur: quam ob cām pauci ad societatem piculi pducebantur. Sed Dion fretus non
tam suis copiis q̄ odii tyranni maxio aīo duabus onerariis nauibus quinquaginta an
norum īperium munitum quingentis longis nauibus decem eq̄tum centumq; peditū
milibus pfectus oppugnatum: q̄d oibus gentibus admirabile est uisum adeo faci
le pertulit: ut post diem tertiū q̄ siciliā attigerit: syracusas introierit. Ex quo intelli
gitur p̄t nullū esse īperium tutū nisi beniuolentia munitum. Eo tpe aberat Dionysius:
& i italia classem opperiebatur: aduersariorū ratus neminē sine magnis copiis ad se
uēturū. Quae res eū fefellit. Nā Dion his ipsis q̄ sub aduersarii fuerant p̄tate: regio
spūs rep̄ssit: totiusq; eius partis siciliāe potitus ē quae sub Dionysii p̄tate fuerat. Pa
riq; modo urbis syracusarū p̄ter arcē & insulam adiunctam oppido: eoq; rē perdu
xit: ut talibus pactiōibus pacē tyrannus facere uelle. Siciliam Dion optineret: ita
liā Dionysius: Syracusas Apollocrates: cui maxiam fidē uni hēbat Dion. Has tam
īperas tamq; inopinatas res consecuta ē subita cōmutatio: quod fortuna sua mobi
litate quē paulo ante extulerat demergere est adorta: primū in filio de quo comme

morati supra suā uim exercuit. Nam cū uxore reduxisset q̄ alii fuerat tradita: filiūq̄
 uellet reuocare ad uirtutē a perditā luxuria: accepit grauissimū parēs uulnus morte
 filii: deinde orta dissensione iter eū Heraclidē q̄ q̄dem principatum non concedebat
 factionē cōparauit: neq; his minus ualebat apud optimates quorum cōsensu p̄erat
 classi. Cū Dion exercitū pedestrē teneret: non tulit hoc aīo a quo: Dion & uersum
 illum Homeri rettulit ex secunda ripsodia: i quo hac snia est nō posse bene geri rē
pu. multorum īperiis. Quod dictum magna inuidia consecuta ē. Nanq; aperuisse se
 oīa uidebatur i sua ptate eē uelle: hanc ille non lenire obsego sed acerbitate oppri
 mere studuit. Heraclidēq; cum syracusas uenisset: īterficiēdū curauit. Quod factum
 oībus maxium timorem iniecit. Nemo enī illo īterfecto se tutū putabat: ille autē ad
 uersario remoto licentius eorū bona quos sciebat aduersus se sensisse militibus dis
 pertiuit: qbus diuisis cū quottidiani maximi fierent sumptus: celeriter pecunia deecē
 coepit: neq; quo manus porrigeret suppetebat nisi in amicorū possessiones. Id eiuf
 modi erat ut cū milites reconciliaffet amitteret optimates: quarum rerū cura frange
 batur: & insuetus male audiendi non a quo aīo ferebat de se ab his male existima
 ri: quorū paulo ante i cælum fuerat elatus laudibus. Vulgus autē offensa in eum mili
 tum uoluntate liberius loquebatur: & tyrannum nō ferendum dictitabat. Hac ille
 intuens cū quemadmodū sedaret nesciret: ut quorsum euaderet timeret: Callicrates
 qdam ciuis atheniensis qui simul cum eo ex Peloponneso in siciliam uenerat: Ho
 mo & calidus & ad fraudem accutus sine ulla religione ac fide: adit ad Dionem &
 ait eum i magno periculo esse ppter offensionem populī & odiū militum: quod
 nullo modo euitare posset: nisi alicui suorū negocium daret: qui se simularet illi ini
 micū quem innenisset idoneū facile oīum amicos cogniturū aduersariosq; sublaturū:
 quod inimici eius dissidentis suos sensus aperturi forent. Tali consilio probato
 excepit has ptes ipse callicrates & se armat īprudētia Dionis. Ad eū īterficiēdū so
 cios conqrit: aduersarios eius cōuenit: cōiuratiōe cōfirmat. Res multis cōsciis q̄ ge
 reretur elata refertur ad Aristomachen sororē Dionis uxoreq; Areten. Ille timore
 pteritæ cōueniūt cuius de periculo timebāt. At ille negat a Callicrate fieri sibi insi
 dias. Sed illa quæ agerētur fieri pcepto suo. Mulieres nihilo secius Callicratē i adē
 Proserpiæ deducūt: ac iurare cogūt nihil ab illo piculi fore Dioni. Ille hac religiōe
 nō mō nō deterritus sed ad maturādū cōcitatus ē: uerēs ne prius cōsiliū aperiretur
 suū q̄ conata fecisset: hac mēte p̄xio die festo cū a cōuētū se remotū Dion domi te
 neret: atq; i cōclauī edito recubuiisset: cōsciis loca munitiora oppidi tradidit: domū
 custodibus sepsit a foribus q̄ non discedebāt certos p̄fecit naue triremē armatis or
 nat. Philocratoq; frī suo tradit: eaq; i portu agitari iubet: ut si exercere remiges uel
 let cogitās si forte cōsiliis obstitisset fortuna ut hēret quo fugeret ad salutē. Suorū
 autē numero sagūtinos adolescētes quosdā elegit cū audacissimos: tū uiribus maxis.
 hisq; dat negociū: ut ad Dionē eāt iermes sicut conueniēdi eius gratia uiderētur ue
 nire. Hi pp̄ noticiā sunt itromissi. At illi ut limē eius ītrarunt foribus obseratis i le
 cto cubantem inuadunt: colligant: fit strepitus adeo ut exaudiri posset foris hic si
 cut ante saepe dictum est q̄ inuisa sit singularis potentia et miseranda uita qui se me
 tui q̄ amari malunt cuius facile intellectu fuit. Nāq; illi ipsi custodes si propria fuisset
 uoluntate foribus effractis seruare eum potuissent: q̄ illi inermes telum foris
 flagitantes uiuum tenebant. Cui cum succureret nemo Lygo quidam syracusanus p
 fenestras gladium dedit: quo Dion interfectus est. Confecta exde cū multitudo uī

Callicrates

fendi gratia introisset: nō nulli ab īficiis p̄ noxiis cōciduntur: nam celeri rumore de
lato Dioni uim allatam multi cōcurrerāt: q̄bus tale facinus displicebat. Hi falsa sus
piciōe ducti īmerentes inermes ut sceleratos occidunt. huius de morte ut palam fa
ctum est mirabiliter uulgi mutata est uoluntas. Nam qui uiuum eum tyrannum uo
citarant: eundem liberatorem patriā: tyranniq; expulsorem p̄dicabāt. Sic subito mi
sericordia odio successerat: ut eum suo sanguine si possent ab Acheronte cuperent
redimere. Itaq; in urbe celeberrimo loco elatus: publice sepulchri monumento do
natus est: diem obiit circiter annos quinquaginta qnq; natus quartum post annum q̄
ex Peloponneso in siciliam redierat.

IPHICRATIS VITA.

IPHICRATES ATHENIENSIS Non tam magnitudine rerum gesta
rum q̄ disciplina militari nobilitatus ē. Fuit enī talis dux ut nō solum ata
tis suae cum primis compararetur: sed ne de maioribus natu q̄dem quisq;
anteponeretur. Multum uero ī bello est uersatus: saepe exercitibus p̄fuit: nusq; culpa
male rem gessit: semper consilio uicit: tantumq; eo ualuit: ut multa ī re militari parti
noua attulerit: partim meliora fecerit. Nāq; ille pedestria arma mutauit: cum ante il
lum īperatorem maximis clipeis breuib; astis minutis gladiis uterentur. Ille e cō
trario peltam p̄ parma fecit: a quo postea peltastae pedites apellantur: ut ad motus
concursumq; essent leuiore. Hastae modum duplicauit: gladios lōgiore fecit: idem
genus loricarum & p̄sertis atq; aenis lineas dedit. Quo facto expeditiores mili
tes reddidit. nā pondere detracto quodq; corpus tergeret & leue esset curauit: bel
lum cū thracibus gessit. Seutem socium atheniensium ī regnum restituit: apud coti
thum tanta seueritate exercitui p̄fuit: ut nulla unq; in gracia neq; exercitationes co
piar: neq; magis dicto audientes fuerint duci: in eaq; consuetudinē adduxit: ut cum
proelii signum ab īperatore eēt datum sine ducis opera sic ordinatae consisterent: ut
singuli ab peritissimo īperatore dispositi uiderētur. Hoc exercitu morā lacedaemo
niorū intercept: quod maxie tota celebratum est gracia. Iterum eodē bello oēs co
pias eorum fugauit. Quo facto magnam adeptus ē gloriā: cū Artaxerxes aegypto
regi bellum īferre noluit: Iphicratē ab atheniensibus petiuit ducem quē p̄ficeret ex
ercitui conducto: cuius numerus duodecim milium fuit. Quē q̄dem sic oī disciplina
militari erudiuit: ut quēadmodum quondā Fabiani milites romani appellati sunt:
sic iphicratenses apud graecos ī summa laude fuerit. Idē subsidio lacedaemoniis p̄se
stus: Epaminundae retardauit īpetus. Nam nisi eius aduentus appropinquasset nō
prius thebani sparta abscessissent: q̄ captā incēdio delessent. Fuit autē & aīo magno
et corpore: īperatoriaq; forma: ut ipso aspectu cuius iniiceret admirationē sui: sed
in labore remissus nimis parūq; paties: ut Theopompus memoriae p̄didit: bonus ue
ro cinis fideq; magna q̄d cū in aliis rebus declarauerit tū maxie ī Amintae macedo
niis liberis tuēdis. Nāq; Eurydice mater Perdicae & Philippi cū his duobus pueris
Amynta mortuo: ad Iphicratē cōfugit: eiusq; opibus defensa ē. Vixit ad senectutem
placatis ī se suorū ciuiū aīs: cām capitis semel dixit bello sociali: simul cū Timotheo
eoq; iudicio est absolutus. Menesthea filium reliquit ex Tarfa natum Coti regis filia.
Is cum interrogaretur utrum pluris patrem matremue faceret: matrē inquit. Id cum
omnibus mirum uideretur: at ille merito iquit facio. Nam pater quantum in se fuit
thracem me genuit: Contra mater atheniensem.

pelta
parma
peltaste

fabiani/
Iphicratenses

HABIAS ATHENIESIS HIC Quoq; in summis habitus ē ducibus: resq; multas memoria dignas gessit. Sed ex his elucet maxime inuentum eius in proelio: quod apud thebas fecit: cum boetiis subsidio uenisset.

Namq; in ea uictoria fidentem summū ducem Agesilauum fugatis iam ab eo cōdu-
ctiis cateruis reliquā phalāgē loco uetuit cedere: obnixq; genu scuto proiectaq;
hasta impetum excipere hostium docuit. Id nouū Agesilaus intuens progredi non
est ausus: suosq; iam incurrentes tuba reuocauit. Hoc usq; eo grācia fama celebratū
est: ut illo statu Chabrias sibi statuā fieri uoluerit: quæ publice ei ab atheniensibus
in foro cōstituta est. Ex quo factum est ut postea Athletæ cateriq; artifices his sta-
tibus statuis ponendis uterentur: cum uictoriā essent adepti. Chabrias autem multa
in europa bella administrauit. Cum dux atheniensium esset: in ægypto sua sponte
gessit. Nā Neptenabum adiutum profectus regnum ei cōstituit. Fecit idē cypri: sed
publice ab atheniēsis Euagoræ adiutor datus: neq; prius inde discessit q̄ totā in-
sulam bello deuinceret. Qua ex re athenienses magnam gloriā sunt adepti. Interim
bellum inter ægyptios & persas cōflatum ē: & athenienses cum Artaxerxe societate
hēbant: lacedæmonii cum ægyptiis: a quibus magnas prædas Agesilaus rex eorum
faciebat. Id intuens Chabrias cum in re nulla Agesilao cederet sua sponte eos adiu-
tum profectus ægyptiæ classi præfuit: pedestribus copiis Agesilaus. Tum profecti
regis persæ legatos miserunt athenas questum: quod Chabrias aduersum regē bel-
lum gereret cum ægyptiis: athenienses diem certam Chabriæ præstituerunt: quā an-
te domum nisi redisset: capitis se illum damnaturos denunciauerunt. Hoc ille nun-
cio athenas rediit: neq; ibi diutius est moratus q̄ fuit necesse. Nō enim libenter erat
ante oculos ciuium suorum: q̄ & uiuebat laute: & indulgebat sibi liberalius q̄ ut in-
uidiam uulgi posset effugere. Est enim hoc cōmune uitium in magnis liberisq; ciui-
tatibus: ut inuidia gloriæ comes sit. Et libenter de his detrahunt quos emergere ui-
deant altius: neq; animo æquo pauperes alienam opulentum intuentur fortunam.
Itaq; Chabrias quoad ei licebat plurimum aberat. Neq; uero solus ille aberat athe-
nis libenter: sed oēs fere principes fecerunt idem: q̄ tantum se ab inuidia putabant
afuturos: quantum a cōspectu suorum recessissent. Itaq; Conon plurimum cypri ui-
xit: Iphicrates in thracia: Timotheus lesbi: Chares in Sygeo. Dissimilis quidē Cha-
res horum & factis & moribus: sed tamen athenis & honoratus & potens. Cha-
brias autem periit bello sociali tali modo: oppugnabant athenienses Chium: erāt
in classe Chabrias priuatus: sed omnes qui in magistratu erāt auctoritate anteibat:
eumq; magis milites q̄ qui prærant aspiciebant. Quæ res ei maturauit mortē. Nā
dum primus studet portum intrare: gubernatorem iubet eo dirigere nauem: ipse si-
bi perniciē fuit. Cum enim eo penetrasset: ceteræ non sunt secutæ. Quo facto cir-
cūfusus hostium concursu cum fortissime pugnarent nauis rostro percussa coepit
sidere. Hinc cum refugere non posset si se in mare deiecisset: q̄ suberat classis athe-
niensium quæ exciperet natantem: perire maluit q̄ armis abiectis nauem relinquere:
in qua fuerat uectus. Id ceteri facere noluerunt: qui nando in tutum peruenerunt.
At ille præstare honestam mortem existimans turpi uitæ cominus pugnās: telis ho-
stium interfectus est.

glorie comes
inuidia

TIMOTHEVS CONONIS FILIVS Athenienſis hic a patre acceptā gloriā multis auxit uirtutibus. Fuit enim diſertus: impiger: laborioſus: rei militaris peritus: neq; minus ciuitatis regendæ: multa huius ſunt p̄clara facta: ſed hæc maxime illuſtria. Olynthios & byzantios bello ſubegit. Samū cepit: in qua oppugnanda ſuperiori bello athenieſes mille & ducenta talenta cōſumpſerant. Id ille ſine ulla publica imp̄ſa populo reſtituit: Aduerſum Corū bella geſſit: ab eoq; mille & ducenta talenta prædæ in publicum detulit. Cizicum obſidiōe liberauit. Ariobarzamū ſimul cum Ageſilao auxilio proſectus eſt: a quo cum Laco pecuniam numeratam accepiffet: ille ciuis ſuos agro atq; urbibus augeri maluit: q̄ id ſumere cuius p̄tē domū ſuam ferre poſſet. Itaq; accepit Erichthonem & Seſtā. Idē claſſi præfectus circumuehens pelopōneſum Laconicē populatus: claſſem eorū ſugauit. Corcyram ſub imperium athenienſium redegit: Sociosq; idem adiunxit. Epirotas Athamantias Chaonas oēsq; eas gentes: quæ mare illud adiacēt. Quo facto lacedamonii de diutina cōtentione deſtiterunt: & ſua ſponte athenieſibus imperii maritimi principatum conceſſerunt: pacemq; his legibus cōſtituerunt: ut athenieſes mari duces eſſent. Quæ uictoria tantæ fuit atticis læticiæ: ut tum primum aræ paci publice ſint factæ: eiq; deæ puluinar ſit iſtitutum. Cuius laudis ut memoria maneret: Timotheo publice ſtatuam in foro poſuerunt: qui honos huic uni ante id t̄ps cōtigat: ut cū patri populus ſtatuam poſuiſſet: filio quoq; daret. Sic iuxta poſita recens filii ueterem patris renouauit memoriam. Hic cum eſſet magno natu & magiſtratus gerere deſiſſet: bello athenieſes undiq; p̄mi ſunt coepti. Defecerat ſamus: deſcierat hellespōtus. Philippus iam tunc ualēs Macedo multa moliebatur: cui oppoſitus Chares cū eſſet: nō ſatis in eo præſidii putabatur. Fit Menestheus prætor filius Iphicratis gener Timothei: & ad bellū p̄ficiſcitur: decernitur. Huic in cōſiliū datur duo uſu & ſapientia p̄ſtantes: quorū cōſilio uteretur pater & ſocer: quod i his tanta erat auctoritas: ut magna ſpes eſſet p̄ eos amiſſa poſſe recuperari. Hi cum Samū p̄fecti eēnt & eodē Chares aduentu cognito cū ſuis copiis proficiſceretur: ne qd absente ſe geſtū uideretur: accidit cum ad iſulā appropinquaret: ut magna tēpeſtas oriretur: quā euitare duo ueteres īperatores utile arbitrati: ſuā claſſem ſuppreſſerunt. At ille temeraria uſus rōne nō ceſſit maiorum natu auctoritati: & in ſua manu eſſet fortuna quo cōtenderat puenit. Eodēq; ut ſeq̄rentur ad Timotheū et Iphicratē nunciū miſit. hinc male re geſta cōpluribus amiſſis nauibus: eodē unde erat p̄fectus ſe recepit: litteraſq; athenas publice miſit: ſibi procliue fuiſſe Samum capenſi ſi a Timotheo & Iphicrate deſertus eēt. populus acer ſuſpicax: ob eāq; rē mobilis aduerſarius iuidus etiam potentia in crimen uocabatur. domum reuocat: accuſatur p̄ditionis. Hoc iudicio damnatur Timotheus: liſq; eius æſtimatur centū talentis. Ille odio īgratæ ciuitatis coactus chalcidē ſe cōtulit. Huius poſt mortē cū ppl̄s iudicii ſui poeniteret: multa nouē ptes detraxit: & decē talēta Cononē filiū eius ad muri quandā ptem reficiendā iuſſit dare: in quo fortunæ uarietas eſt: aduerſa. Nā quos auus Conon muros ex hoſtiū p̄da patriæ reſtituerat: eoſdē nepos cū ſumma ignominia familiæ ex ſua re familiari reficere coactus ē. Timothei autē moderatæ ſapiētisq; uita: cū pluraq; poſſumus p̄ferre teſt̄ionia uno erimus cōtēti: qd ex eo facile conici

poterit q̄ carus suis fuerit. Cum athenis adolescentulus cām diceret: nō solum ami-
ci priuatq; hospites ad eum defendendum conuenerunt: sed etiam in eis Lason ty-
rannus qui illo tempore fuit oīum potētissimus. Hic cum in patria sine satellitibus
se tutum non arbitraretur: athenas sine ullo praesidio uenit: tantiq; hospitē fecit: ut
mallet se capitis periculum adire q̄ Timotheo de fama dimicanti deesse. Hunc ad-
uersus tamen Timotheus postea populi iussu bellum gessit: patriæ sanctiora iura
q̄ hospitii esse duxit. Hæc extrema fuit ætas imperatorum atheniēsium Iphicratise
Chabrie: Timothei. Neq; post illorum obitū quisquā dux in illa urbe fuit dignus
memoria. Venio nunc ad fortissimum uirum maximiq; cōsiliū oīum barbarorum ex
reptis duobus carthaginensibus Hamilchare & Hānibale. De quo hoc plura refe-
remus: q̄ & obscuriora sunt eius gesta pluraq; & ea quæ prospere ei cesserunt: nō
magnitudine copiarum sed consilii: quo tamen omnes superabat acciderunt. Quo-
rum nisi ratio explicata fuerit res apparere nō poterunt.

DATAMIS VITA.

DATAMES PATRE CAMISSARE Natione Chare: matre Scythil-
sa natus primum militum numero fuit apud Artaxerxem eorum qui re-
giā tuebatur. pater eius Camissares quod & manu fortis & bello stre-
huus: & regi multis locis fidelis erat repertus habuit prouinciā ciliciæ iuxta cappa-
docia quā incolunt leucosyri. Datames militare munus fungens primum qualis eēt
apparuit in bello: quod rex aduersus gadusios gessit. Nanq; hic multis milibus re-
giorum interfectis magni fuit eius opera. Quo factum est cum in eo bello cecidisset
Camissares paterna ei traderetur prouincia. Pari se uirtute postea præbuit: cum
Androphrodates iussu regis bello prosequeretur eos q̄ defecerant. Nāq; eius opa
hostes: cum castra iam intrassent profligati sunt: exercitusq; reliquus cōseruatus est.
Qua ex re maioribus rebus p̄esse coepit. Erat eo tēpore Thyus Dynastes Paphla-
goniæ antiquo genere natus a Philimene illo quē Homerus troico bello & Patro-
clo interfectum ait. Is regis dicto audiens nō erat: quam ob cām bello eum perseq-
cōstituit: eiq; rei præfecit Datamē propinquū. Paphlagonis nanq; ex fratre & soro-
re erāt nati. quam ob cām Datames primū experiri uoluit ut sine armis propinquū
ad officium reduceret. Ad quē cum uenisset sine praesidio: quod ab amico nullas ue-
reretur insidias: pene interiit. Nā Thyus eum clam interficere uoluit. Erat mater cū
Datame amita Paphlagonis: ea quid ageretur rescit: filiūq; monuit. Ille fuga piculū
euitauit: bellūq; indixit Thyo: in quo cum Ariobarzane p̄fecto lydiæ & ionia to-
tiusq; phrygiæ desertus esset: nihilo segnius p̄seuerauit: unumq; Thyum cepit cum
uxore & liberis: cuius facti ne prius fama ad regē quā ipse pueniret dedit operam.
Itaq; oībus insciis eo ubi erat rex uenit: posteroq; die Thyum hoīem maximi cor-
poris terribiliq; facie quod & niger & capillo longo barbaq; erat prolixa optima
ueste cōtexit: quā satrapæ regii gerere cōsueuerāt. Ornauit etiā torque atq; armillis
aureis: ceteroq; regio cultu. ipse agresti dupliciq; amiculo circumdatus: hirtaq; tuni-
ca: gerēs i capite galeā uenatoriā: dextra manu clauā: sinistra copulā: q̄ uinctū ante se
Thyū agebat: ut si ferā bestiā captā duceret. Quē cū oēs p̄spicerēt pp nouitatē or-
natus ignotāq; formā: ob eāq; rē magnus eēt cōcurfus: fuit nemo non q̄ agnosceret

Lason
ty

Thyus

Aspis/
regio=
cataonia/

Thyrum regi nūciaret: primo nō ac credidit. Itaq; Pharnabazum misit exploratum:
a quo ut rem gestā comperit statim admitti iussit magnopere delectatus cū factos:
tum ornatu. In primis quod nō uilis rex in potestate inopinanti uenerat. Itaq; ma-
gnifice Datamen donatum ad exercitū misit: qui tū contrahebatur duce Pharnaba-
zo & Teutrasste ad bellum ægyptium: pariq; cum atq; illos imperio esse iussit. Po-
stea uero q̄ Pharnabazum rex reuocauit illi summa imperii tradita est: hic cum ma-
ximo studio cōpararet exercitum: ægyptumq; proficisci pararet: subito a rege litte-
ræ sunt ei missæ: ut aspim aggrediretur: qui cataoniā tenebat: quæ gens iacet supra
ciliciam confinis cappadociæ: nanq; alpis saltuolam regionem castellisq; munitam
incolens non solum imperio regis non parebat: sed etiam finitimis regiones uexa-
bat: & quæ regi portarentur arripiebat. Datames etsi longe aberat ab his regioni-
bus & a minore re abstrahebatur: tamen regis uoluntati morem gerēdum putauit.
Itaq; cum paucis sed uiris fortibus nauem cōscendit: existimans id quod accidit fa-
cilis se imprudentem parua manu oppressurum q̄ paratum: quis magno exercitu.
Hac delatus in ciliciam egressus inde dies noctesq; iter faciēs taurum transit: eoq;
quo studuerat uenit. Quærit quibus locis sit aspis: cognoscit: haud lōge abesse: p-
fectumq; cum uenatum: quē dum speculatur: aduentus eius causa cognoscitur. Pisi-
das cum iis quos secum habebat ad resistendū aspīs comparat. Id Datames ubi an-
diuit arma capit: suos sequi iubet: ipse equo concitato ad hostem uehitur: quem p-
cul aspīs conspiciēs ad se ferentem pertimescit: atq; a conatu re sistēdi deterritus se
se dedit. Hunc Datames uinctum ad regē ducendum tradit Mithridati. Hæc dū ge-
runtur Artaxerxes reminiscens a quanto bello ad quā paruam rem principem ducū
misisset se ipse repræhendit: & nuncium ad exercitum acrē misit: q̄ nondū Datamē
profectum putabat: qui diceret ne ab exercitu discederet. Hic priusquā perueniret
quo erat profectus: in itinere cōuenit qui aspim ducebant. Qua celeritate cum ma-
gnam beniuolentiam regis Datames consecutus esset non minorē inuidiam aulico-
rum excepit: q̄ illum uisum plurisq; se oēs fieri uidebant. Quo facto cuncti ad eū
opprimendum consenserunt: hæc Pandates gazæ custos regiæ amicus Datami per-
scripta ei mittit: in quibus docet eum magno fore periculo si quid illo imperante
in ægypto aduersi accidisset. Nanq; eam esse consuetudinem regum: ut casus aduer-
sos hoībus tribuant: secundos fortunæ suæ. Quo facile fieri ut impellantur ad eo-
rum perniciē: quorum ductu res male gestæ nunciētur. Illum hoc maiore fore disci-
mine quod quibus rex maxime obediat eos habeat inimicissimos. Talibus ille lit-
teris cognitis cum iam ad exercitum acrem uenisset quod nō ignorabat ea uere scri-
pta desiscere a rege constituit. Neq; tamen quicq; fecit quod fide sua esset indignū.
Nā Androdē magnetē exercitui præfecit. Ipse cum suis in cappadociā discedit: cō-
iunctamq; huic paphlagoniam occupat celans qua uoluntate esset in regem. Clam
cum Ariobarzane facit amicitiam: manum cōparat: urbes munitas suis tuendas tra-
dit. Sed hæc propter hyemale tempus minus prospere succedebant. Audit Pisidas
quasdam copias aduersus se parare filium: eo Arsideum cum exercitu mittit. Cadit
in proelio adolescens: proficiscitur eo pater non ita cum magna manu celans quan-
tum uulnus acceperat: q̄ prius ad hostem peruenire cupiebat: q̄ de male re gesta fa-
ma ad suos perueniret: ne cognita filii morte animi debilitaretur militum. Quo cō-
tenderat peruenit: hisq; locis castra ponit: ut neq; circumiri multitudine aduersario

rum posset: neq; impediri quo minus ipse ad dimicandum manū haberet expeditū. Erat cum eo Metrobarzanes socer eius præfectus equitum. Is desperatis generi rebus ad hostes transfugit. Id Datames ut audiuit: sensit si in turbam exisset ab homine tam necessario se relictū: futurū ut cæteri consiliū sequerentur: in uulgus edit suo iussu metrobarzanem profectum pro perfuga: quo facilius receptus interficeret hostes. Quare relinq eum nō par esse: & oēs confestim sequi: quod si aīo strenuo fecissent: futurū ut aduersarii non possent resistere: cum & intra uallum & foris caderentur. Hac reprobata exercitum eduxit: Metrobarzanē persequitur tātum: qui dū ad hostes peruenerat: Datames signa inferri iubet. Pisidæ noua re commoti in opinionem adducuntur: perfugas mala fide cōpositoq; fecisse: ut recepti essent maiori calamitati: primum eos adoriūtur. Illi cum quid ageretur aut quare fieret ignorarēt: coacti sunt cum eis pugnare ad quos transferāt: ab hisq; stare quos reliquerāt. Quibus cum neutri parcerent celeriter sunt concisi. Reliquos pisidas resistentes Datames inuadit. Primo impetu pellit: fugientes persequitur: multos interficit: castra hostium capit. Tali consilio uno tpe & peditores perculit: & hostis pflugauit. Et qđ ad suam perniciem fuerat cogitatum: id ad salutem conuertit. Quo neq; acutius uilius imperatoris cogitatum: neq; celerius factū usquam legimus: ab hoc tamen uiro Scismas maximo natu filius descit: & ad regem transiit: & de defectiōe patris detulit. Quo nuncio Artaxerxes cōmotus quod intelligebat sibi cum uiro forti ac strenuo negocium eē: qui cum cogitasset facere auderet: & prius cogitare q̄ conari cōsueffet. Androphrodatem cappadociā mittit. hic ne intrare posset saltum in quo ciliciæ portæ sunt sitæ: Datames præoccupare studuit. Sed tam subito copias contrahere nō potuit: a qua re depulsus cum ea manu quam contraxerat locum delegit talem: ut neq; circumiretur ab hostibus: neq; præteriret aduersarius: quin ancipitibus locis premeretur: & si dimicare eo uellet non multum obesset multitudo hostium suæ paucitati posset. Hæc etsi Androphrodates uidebat: tamen statuit congregi q̄ cum tātis copiis refugere: aut tam diu uno loco sedere: habebat barbarorum equitum uiginti: peditum centum milia: quos illi Gardates appellant: eiisdēq; generis: iii. Funditorum. Præterea cappadociū. viii. armeniorū decem: paphlagonum quinq; phrygum decem: lydorum quinq; aspēdiorum & pisidarum circiter tria: cilicū duo: captianorum totidem: ex gracia cōductorū tria milia: leuis armaturæ maximum numerum. Has aduersus copias spes oīs consistebat Datami in se: lociq; natura. Nāq; huius partem non hēbat uigesimali militum. Quibus fretus conflixit: aduersariorumq; multa milia cōcidit: cum de ipsius exercitu non amplius hoīum mille cecidisset. Quam ob causam postero die trophæū posuit: quo loco pridie pugnatū. Hic cum castra mouisset inferior copiis: superior oībus præliis discederet: q̄ nunq̄ maius confereret: nisi aduersarios locorum angustis clausisset: quod perito regionū callideq; cogitanti saepe accidebat. Androphrodates cum bellum duci maiore regis calamitate q̄ aduersariorum uideret: pacemq; atq; amicitiam hortatus est: ut cum rege in gratiam rediret. Quem ille etsi non fidam fore putabat: tamen conditionē accepit: seque ad Artaxerxem legatos missurum dixit. Sic bellum quod rex aduersus Datamē susceperat sedatum. Androphrodates in phrygiam se recepit. At rex quod implicabile odium in Datamen susceperat: postq̄ bello cum opprimi nō posse animaduertit: insidiis iterficere studuit: quas ille plerāsq; uitauit. Sicut cum nunciatum

Callide

Gardates

esset quosdam sibi insidiari: qui in amicorū erant numero: de quibus quod inimici
detulerant: neq; credēdum: neq; negligēdū putauit: experiri uoluit: uerū falsum ne si
bi esset relatum. Itaq; eo profectus ē: in quo itinere futuras insidias euenire dixerāt.
Sed elegit corpore statura simillimū sui: eiq; uestitum suum dedit: atq; eo loco ire
quo ipse consueuerat iussit. Ipse autē ornatus uestitu militari iter corporis custodes
iter facere cōepit. At insidiatores postq̃ in eū locum agmē peruenit decepti ordine
atq; uestitu in eū faciūt impetū qui suppositus erat. Prædixerat autem his Datames
cū qbus iter faciebat: ut parati eēnt facere quod ipsum uidissent. Ipse ut cōcurrentis
insidiatores aduertit tela in eos cōiecit. Hoc idē cum uniuersi fecissent priusq̃ per
uenirēt ad eum quē aggredi uolebāt: confixi ceciderūt: hic tamē tam callidus uir ex
tremo tēpore captus ē: Mithridatis Ariobarzanis filii dolo. Nāq; is pollicitus ē re
gi se eū interfectorū si ei rex pmitteret: ut quodcūq; uellet liceret impune facere: si
dēq; de ea re more p̃sarum dextra dedisset. Hāc ut recepit a rege missam: copias pa
rat: & absens amicitia cum Datamē fecit: regis prouinciam uexat: castella expugnat:
magnas prædas capit: quarū partē suis dispertit: partē ad Datama mittit: pari mo
do cōplura castella ei tradit. Hæc diu faciēdo persuasit homini se infinitū aduersus
regē suscepisse bellū: cū nihilo magis nequā suspiciōē illi præberet insidiarū: neq;
colloquium eius petiuit: neq; in conspectum uenire studuit. Sic absens amicitia ge
rebat: ut nō beneficiis mutuis: sed odio cōi quod erga regem susceperāt contineri ui
derētur. Id cū satis se confirmasse arbitratus ē: certiorē facit Datamen tēpus eē ma
iores exercitus parari: & bellū cum rege suscipi: de qua re si ei uideretur quo uellet
in colloquium ueniret. Probata re colloquēdi tēpus sumitur: locusq; quo conueni
retur: Huc Mithridates cum uno cui maximam habebat fidē. ante aliquot dies ue
nit: compluribusque locis separatim gladios obruit: eaq; loca diligenter notat. Ip
so autē colloquēdi die: utriq; locum q̃ explorarēt: atq; ipsos scrutarētur mittūt. De
inde ipsi sunt congressi. Hic cum aliquandiu in colloquio fuissent: & diuersi discēs
sissent: iāq; procul Datames abesset: Mithridates priusq̃ ad suos perueniret: nequā
suspiciōē pareret: in eundē locum reuertitur: atq; ibi ubi telum erat impositum re
sedit: ut si lassitudine cuperet acquiescere: Datamenq; reuocauit simulans se quiddam
in colloquio eē oblitum: interim telū quod latebat protulit: nudatumq; uagina ue
ste textit: ac Datami uenienti ait digrediendum: se animaduertisse locum quendā q̃
erat in conspectu ad castra ponenda esse idoneū. Quem cum digito monstraret:
& ille conspiceret: auersum ferro trāssixit: priusq; q̃ quisquā posset succurrere interfe
cit: ita ille uir q̃ multos cōsilio: neminē perfidia ceperat simulata captus ē amicitia:

EPAMINUNDÆ VITA.

EPAMINUNDAS POLYMNI Filius Thebanus. De hoc priusq̃ scri
bamus hæc præcipienda uidentur lectoribus: ne alienos mores ad suos
referant: neue ea quæ ipsis leuiora sunt: pari modo apud ceteros fuisse
arbitrētur. Scimus enim musicē nostris moribus abesse a principis persona. Salta
re etiam in uitis poni. Quæ oumnia apud græcos & grata & laude digna dicuntur.
cum autem exprimere imaginem consuetudinis atq; uitæ uelimus Epaminundæ ni
hil uidemur debere prætermittere quod pertineat ad eam declarandam. Quare di

cernus primū de genere eius: deinde quibus disciplinis: & a quibus sit eruditus. Tū
 de moribus igeniūq; facultatibus: & si qua alia digna memoria erunt. Postremo de
 rebus gestis: quæ plurimis oīum anteponuntur uirtutibus. Natus igitur patre quo
 diximus honesto genere pauper iam a maioribus relictus. Eruditus autem sic: ut ne
 mo thebanus magis. Nam & citarizare & cantare ad cordarum sonum doctus ē a
 Dionysio qui nō minore fuit: in musicis gloria: q̄ Damon aut Lampus: quorum per
 uulgata sunt nomina. Carmina cantare tibiis ab Olymproodoro. Saltare a Calphro
 ne. At philosophiæ præceptorem habuit Lysiam Tarentinū Pythagoreum: cui quī
 dem sic fuit deditus: ut adolescens tristem & seuerum senem oībus aequalibus suis
 familiaritate anteposuerit. Neq; prius eum a se dimiserit: q̄ doctrinis tanto anteces
 sit condiscipulos: ut facili intelligi posset pari modo superaturū oēs in ceteris arti
 bus. Atq; hæc ad nostram consuetudinem sunt leuia & potius contemnenda. At in
 grætia utiq; olim magnæ laudi erāt. Postq̄ ephebus factus ē: & palæstra dare ope
 rā coepit: nō tam magnitudini uirium seruiuit: q̄ uelocitati. Illam enim ad atlatharū
 usum: hanc ad belli existimabat utilitatem pertinere. Itaq; exercebatur plurimū cur
 rendo & luctando ad eum finem: quoad stans complecti posset atq; contēdere. In
 armis plurimū studii consumebat: ad hanc corporis firmitatē plura etiam animi bo
 na accesserant. Erat enim modestus: prudens: grauis: temporibus sapienter utens: pe
 ritus belli: fortis manu: animo maximo: adeo ueritatis diligens: ut nec ioco quidem
mentiretur. Idem cōtinens clamens patiensq; admirandū in modum: nō solū popu
 li sed etiam amicorū ferens iniurias: in primisq; commissa cælans. Quod interdum
 nō minns prodest: q̄ diserte dicere studiosus audiendi. Ex hoc enim facillime disci
 arbitratur. Itaq; cū in circulū uenisset: i quo aut de republica disputaretur: aut de
 philosophia sermo haberetur: nunq̄ inde prius discessit: q̄ ad finem sermo esset de
 ductus. Paupertatē adeo facile perpeffus est: ut de republica nihil præter gloriam
 coeperit: amicorum in se tuendo caruit facultatibus: fide ad alios subleuandos sape
 sic usus ē: ut possit iudicari oīa ei cum amicis fuisse cōmunia. Nam cū aut ciuiū suo
 rum aliquis ab hostibus fuisset captus: aut uirgo amici nubilis: quam propter pau
 pertatem collocare non posset: amicorum cōsiliū habebat: & quantum quisq; da
 ret pro facultatibus imperabat: eamq; summā cum faceret priusq̄ acciperet pecuniā
 adducebat: eū qui quærebat ad eos qui cōferebant: eiq; ut ipsi numerarēt, faciebat:
 ut ille ad quē ea res perueniebat sciret: & quantum cuiq; deberet. Tentata autē eius
 est abstinentia a Diomedonte ciziceno. Nanq; is rogatu. Artaxerxis Epaminūdam
 pecunia corrūpendum susceperat. Hic magno cum pondere auri Thebas uenit: &
 Michitum adolescentulum quinq; talentis ad suam perduxit uoluntatem: quē tum
 Epaminundas plurimum diligebat. Michitus Epaminūdam cōuenit: & causam ad
 uentus Diomedontis ostendit. At ille Diomedonte coram nihil inquit opus pe
 cunia est. Nam si ea rex uult quæ thebanis sint utilia: gratis facere sum paratus. Sin
 autem contraria: non habet auri atque argenti satis: nanque orbis terrarum diuitias
 accipere nolo pro patriæ caritate. Tu qui me incognitum tentasti: tuiq; similem exi
 stimasti: nō miror: tibi ignosco. Sed egredere propere: ne alios corrumpas cum me
 non potueris. i. tu Michite argentum huic redde: aut nisi id confestim facis: ego te
 tradam magistratui. Hunc Diomedon cum rogaret: ut tuto exire: suaq; quæ attu
 lisset liceret efferre: istud inquit faciam: neq; tua causa sed mea: ne si tibi sit pecunia

Abstinentia

adempta aliquis dicat id me ereptum peruenisse: quod delatū accipere noluissem: a quo cum quæsisset quo se duci uellet: & ille athenas dixisset: præsidium dedit: ut tu to peruenires. Neq; uero id satis habuit: sed etiam ut inuiolatus in nauem ascenderet per Chabriam atheniensem de quo supra mentionem fecimus. Abstinentiæ erit hoc satis testimonium: plurima quidem proferre possemus: sed modus adhibendus est: quoniam uno hoc uolumine uitam excellentium: uirorū complurium concludere: quorum separatim multis milibus uersuum complures scriptores ante nos explicarunt. Fuit & disertus: ut nemo thebanus par esset eloquentia: neq; minus concinnus in breuitate respondendi: q̃ in perpetua oratione ornatus. Habuit obrectatorem Menedidem quendam indidem thebis aduersarium in administranda republica: satis exercitatum in dicendo: ut thebanum scilicet. Nāq; illi genti plus inest uiriū quā ingenii. Is quod in re militari florere Epaminundam uidebat hortari solebat thebanos: ut pacem bello anteferrent: ne illius iperitoris opera desideraretur. Huic ille fallis inquit uerbo ciuis tuos q̃ hos a bello euocas. Ocii enim nomine seruitutem concilias. Nam paritur pax bello. Itaq; qui ea diutina uolunt frui: bello exercitati esse debēt. Quare si principes gratiæ esse uultis castris est uobis utendū nō palæstra. Idem ille Menedides cum huic obiiceret quod liberos nō haberet: neq; uxorem duxisset: maximeq; insolētia q̃ sibi Agamemnonis bello gloriam uideretur cōsecutus. At ille desine inquit Menedide de uxore mihi exprobrare. Nam nullius in ista re minus: q̃ tuo uti cōsilio uolo. Habebat enim Menedides suspicionem adulterii. q̃ autem me Agamemnonem æmulari putas. falleris. Namq; ille cū uniuerſa gratia uix decem annis unam cepit urbem: ego contra ex una urbe nostra dieq; uno totam gratiam lacedæmoniis fugatis liberaui. Idem cum in conuentum uenisset arcadum. petens ut societatem cum thebanis & argiuis facerent: cōtra Callistratus atheniensium legatus qui eloquentia omnes eo præstabat tempore postularet: ut potius amicitias sequerentur atticorum: & in oratione sua multa inuectus esset in thebanos & argiuos: i eisq; hoc posuisset animaduertere debere arcadas quales utraq; ciuitas ciuis procreasset: ex quibus de cæteris possent iudicare. Argiuos enim fuisse Orestem & Alcineonem matricidas: thebis Oedipum natum: qui cum patrem suū interfecisset: ex matre liberos procreasset. Hic in respondendo Epaminundas cum de cæteris perorasset: postq̃ ad illa duo obprobria peruenit admirari se dixit stultitiam rhetoris Attici: qui non animaduernerit innocētes illos natos: domi scelere admissos cum patria essent pulsos: receptos esse ab atheniensibus. Sed maxime eius eloquentia eluxit spartæ: quo cum omnium sociorum conuenissent legati coram frequentissimo legionum conuentu sic lacedæmoniorum tyrannidem coarguit: ut nō minus illa oratione opes eorum concusserit: q̃ leuctrica pugna. Tum enim perfecit quod post apparuit: ut auxilio sociorum lacedæmonii priuarentur: fuisse autem patientem: suorumq; iniurias ferētem ciuium: quod se patriæ irasci nefas esse duceret: hæc sunt testimonia. cum eum propter inuidiam ciues præficere noluisſent: duxq; esset delectus belli imperitus: cuius errore eo esset deducta res illa militum: ut omnes de salute pertimescerent: q̃ locorum angustiis clausi ab hostibus obsidebantur desiderari cœpta est Epaminundæ diligentia. Erat enim ibi priuatus numero militis. A quo cum peteret opem nullam adhibuit memoriam contumeliæ. Et exercitum obsidione liberatum domum reduxit incolumem. Neq; uero hoc semel fecit

patiētia

sed sapius. Maxime autem fuit illustre cum in peloponnesum exercitum duxisset aduersus lacedamonios: haberetq; collegas suos: quorum alter erat Pelopidas uir fortis ac strenuus: hic cum criminibus aduersariorum omnes in inuidiā uenissent: ob eāque rem imperium his esset abrogatum: atque in eorum locum alii prætore successissent: Epaminundas plebiscito non paruit. Idemque ut facerent persuasit collegis: & bellum quod susceperat gessit. Namque animaduertebat ubi id fecisset totum exercitum propter prætorum imprudentiam inscitiamque belli periturum. Lex erat thebis quæ morte mulctabat: si quis imperium diutius retinisset: q̃ lege præfinitum foret. Hanc Epaminundas cum reipublice conseruandæ causa latam uideret ad perniciem ciuitatis conferre noluit: & quattuor mensibus diutius: q̃ populus iusserat gessit imperium. Postq̃ domum reditum est: collegæ eius hoc crimine accusabantur. Quibus ille permisit ut omnem causam in se transferrent: suæque operæ factum contēderent: ut legi non obedirēt. Qua defensione illis periculo liberatis: nemo Epaminundam responsurum putabat: quod quid diceret non haberet. At ille in iudicium uenit. Nihil eorum negauit quæ aduersarii crimini dabant: omniaque quæ collegæ dixerant confessus est: neque recusauit quo minus legis pœnam subiret. Sed unum ab his petiuit: ut in periculo suo inscriberent: Epaminundas a thebanis morte mulctatus est: quod eos coegit apud leuctram superare lacedamonios: quos ante se imperatorem nemo boetiorum ausus fuit aspicere. In acie quoque uno proelio non solum thebas ab interitu retraxit: sed etiam uniuersam grāciam in libertatem uendicauit. Eoque res utrorumque perduxit: ut thebani spartam oppugnarent. Lacedæmonii satis haberent si salui esse possent: neque prius bellare destitit: q̃ Messene constituta urbem eorum obsidione clausit. Hæc cum dixisset: risu omnium cum hilaritate coortus est: neque quisquam iudex ausus est ferre suffragium. Sic a iudicio capitis maxima discessit gloria. Hic extremo tempore imperator apud Mantineam cum acie instructa audacius instaret: hostibus cognitus a lacedæmoniis quod in unius pernicie eius patriæ sitam putabant salutem: uniuersi in unum impetum fecerunt. Neq; prius abscesserunt: q̃ magna cæde multisque occisis ipsum Epaminundam pugnantem sparo eminuse percussum concidere uiderunt. Huius causâ aliquantum retardati sunt boetii. Neq; tamen prius pugna excelsarunt: q̃ repugnantes profligarunt. At Epaminundas cum animaduertisset mortiferum se uulnus accepisse: simulque si ferrum quod ex hastili in corpore remanserat extraxisset: animam statim amissurum: usque eo retinuit quoad renunciatum est uicisse boetios. Id postq̃ audiuit satis inquit uixi: Inuictus enim morior. Tum ferro extracto confestim exanimatus est. Hic uxorem nunq̃ duxit. In quo cum reprehenderetur quod liberos non relinqueret a Pelopida: qui filium habebat infamem maleque eum in eo patriæ consulere diceret: uide inquit ne tu peius consulas qui talem ex te natum relicturus sis. Neque uero stirps mihi potest deesse. Namq; ex me natam relinquo pugnam leuctricam: quæ non modo mihi superstes: sed etiam immortalis sit necesse est. Quo tempore duce Pelopida exules thebas occuparunt: & præsidium lacedæmoniorum ex arce expulerunt. Epaminundas: q̃ diu facta est cædes ciuium domum se retinuit: q̃ neque malos defendere uolebat: neq; impugnare: neque manus suorum sanguine cruentare. Namq; omnem ciuilem uictoriam fu-

neſtam putabat. Idemq; poſtq̃ academiam pugnare cum lacedæmoniis coepit in pri-
mis ſterit. Huius de uirtutibus uitaq; ſatis erit dictum ſi hoc unum adiūxero quod
nemo eat inficias thebas & ante Epaminundam natum: & poſt eiufdem interitum
perpetuo alieno paruiffe imperio. Cū ea q̃ diu ille præfuerit reipu. caput fuiſſe to-
tius græciæ: ex quo intelligi poteſt unum hominem pluriſ q̃ ciuitatem fuiſſe.

PELOPIDAE VITA:

PELOPIDAS THEBANVS MAGIS Histoꝛiis: q̃ uulgo notus: cuius
de uirtutibus dubito quemadmodum exponam: q̃ uereor ſi res explica-
re incipiam non uitam eius enarrare: ſed hiftoriam uidear ſcribere: ſi tan-
tummodo ſummas attigero: ne rudibus litterarum græcarū minus lucide appareat
quantus fuerit ille uir. Itaque utrique rei occurrā quantum potero: & medebor:
cum ſacietati: tum ignoratiæ lectorum. Phebidas lacedæmonius cum exercitū olym-
thum duceret: iterque per thebas faceret: arcem oppidi quæ cadmea nominatur oc-
cupauit: impulſu per paucorum thebanorum qui aduerſariæ factioni quo facilius
reſiſterent laconum rebus ſtudebant. Idque ſuo priuato non publico fecit cōſilio:
quo facto eum lacedæmonii ab exercitu remouerunt: pecuniaq; mulctarunt: neque
eo magis arcem thebanis reddiderunt: q̃ ſuſceptis inimicitiis ſatius ducebant eos
obſideri: q̃ liberari. Nam Peloponneſum bellum athenasque deuictas: cū thebanis
ſibi rem eſſe exiſtimabant: & eos eſſe ſolos qui aduerſus reſiſtere auderent. Hac mē-
te amicis ſuis ſummas poteſtates dederant: alterius factionis principes partim inter-
fecerant: alios in exilium eiecerant: in quibus Pelopidas hic de quo ſcribere exorſi-
ſumus pulſus patria carebat. Hi omnes fere athenas ſe contulerant: non ut ſequerē-
tur ocium: ſed ut quenque ex proximo locum fors optuliſſet: eo patriam recupera-
re niteretur. Itaque cum tempus eſt uiſum rei gerendæ cōmuniter cum his qui the-
bis idem ſentiebant diem delegerunt ad inimicos opprimendos: ciuitatemque libe-
randam eum: quo maximi magiſtratus ſimul conſueuerant epulari. Magnæ ſape
res non ita magnis copiis ſunt geſtæ. Sed proſecto nunq̃ ab tam tenui initio tan-
ta opes ſunt proſtigatæ. Nam duodecim adoleſcentuli coierunt ex his qui exilio
erant mulctati: cum omnino non eſſent amplius centum: qui tanto ſe offerrent pe-
riculo: qua paucitate percuſſa eſt lacedæmoniorum potentia. Hi enim nō magis ad
aduerſariorum factionis: q̃ ſpartanis eo tempore bellum intulerunt: qui principes
erant totius græciæ: quorum imperio maietas: neque ita multo poſt leuſtricam pu-
gnam ab hoc initio percuſſa cecidit. Illi igitur duodecim quorum erat dux Pelopi-
das: cum athenis interdiu exiſſent: ut ueperante celo thebas poſſent peruenire:
cum canibus uenaticis exierunt retia ferentes uestitu agreſti: quo minore ſuſpicio-
ne facerent iter: qui cum tempore ipſo quo ſtuduerant perueſſent: domum Caro-
nis deuenerunt: a quo & tempus & dies erat datus. Hoc loco libet iterponere eſſi
ſeiunctum a re poſita eſt: nimia fiducia quantæ calamitati ſoleat eſſe. Nam magi-
ſtrum thebanorum ſtatim ad aures peruenit: exules in urbem deueniſſe: id illi ui-

Fiducia
nimia

no epulisque dediti usque eo despexerunt: ut ne querere quidem de tanta re laborarent. Accessit etiam quod magis aperiret eorum dementiam. Allata est enim epistola athenis ab Archino uno tysarchiae qui tum maximum magistratum thebis optinebat: in qua omnia de profectioe exulum scripta erat. Quae cum iam accubanti in conuiuio esset data sicut erat signata in puluinem subiiciens: in crastinum inquit differro res seueras. At illi omnes cum iam nox processisset uinolenti ab exilibus duce Pelopida sunt interfecti. Quibus rebus confectis uulgo ad arma libertatemque uocato non solum qui in urbe erant: sed etiam undique ex agris concurrunt: praedidum lacedaemoniorum ex arce pepulerunt: patriam obsidione liberarunt: auctores cadmeae occupandae partim occiderunt: partim in exilium eiecerunt. Hoc tam turbido tempore sicut supra docuimus: Epaminundas quoad cum ciuibus dimicatum est: domi quietus fuit. Itaque hac liberandarum thebarum propria laus est Pelopidae. Caeterae fere omnes communes cum Epaminunda. Namque leuctrica pugna imperatore Epaminunda: hic fuit delectae manus quae prima phalangem prostrauit lacorum: omnibus praeterea periculis affuit. Sicut spartam cum oppugnauit alterum tenuit cornu: quoque Messena celerius restitueretur legatus in persas est profectus. Denique haec fuit altera persona thebis: sed tamen secunda ita ut proxima esset Epaminundae. Conflictatus autem est cum aduersa fortuna. Nam & initio sicut ostendimus exul patria caruit: & cum thessaliam in potestate thebanorum cuperet redigere: legationisque iure satis rectum se arbitraretur: quod apud omnes gentes factum esse consuesset: a tyranno Alexandro Pheraeo simul cum Hismenia comprahensus in uincula coniectus est. Hunc Epaminundas recuperauit bello persequens Alexandrum. Post id factum nunquam is animo placari potuit in eum: a quo erat uiolatus. Itaque persuasit thebanis ut subsidio thessaliae proficiscerentur: tyrannosque eius expellerent. Cuius belli cum ei summa esset data: eoque cum exercitu profectus esset: non dubitauit simulac conspexit hostem configere: in quo proelio Alexandrum ut animaduertit incensus ira equum in eum concitauit: proculque digressus a suis coniectu telorum confossus cecidit. Atque hoc secunda uictoria accidit. Nam iam inclinatae erant tyrannorum copiae. Quo facto omnes thessaliae ciuitates interfectum Pelopidam coronis aureis & statuis aeneis: liberosque eius multo agro donarunt.

AGESILAI VITA.

AGESILAVS LACEDAEMONIVS Cum a ceteris scriptoribus: tum eximie a Xenophonte Socratico collaudatus est. Eo enim usus est familiarissime. Hic primum de regno cum leutyichide fratris filio habuit cotionem. Mos est enim a maioribus lacedaemoniis traditus: ut duos haberent semper reges nomine magis: quam impio ex duabus familiis Procli & Eristhenis: quos principes ex progenie Herculis spartae reges fuerunt: horum ex altera in alterius familiae locum fieri non licebat. Itaque uterque suum retinebat ordinem. Primum ideo habebatur qui maximus natus esset: ex liberis eius qui regnans decessisset: in is uirilem sexum non reliquisset

tum diligebatur: qui proximus eet propinqtate. Mortuus erat Agis rex frater Agesilai: filium reliquerat Leutychidem quem ille manu non agnorat. Eundem moriens suum esse dixerat. Is de honore regni cum Agesilao suo patruo contendit. Neq; id quod petiuit consecutus est. Nam Lyfandro suffragante homine ut ostendimus supra factioso: & his temporibus potente Agesilaus ante latus est. Hic simulac imperii potitus est: persuasit lacedamoniis ut exercitum emitterent in asiam: bellumq; regi facerent: docens satius esse in asia: q̃ in europa dimicare. Namq; fama exire Artaxerxem cōparare classem: pedestrisq; exercitus quos in graciā mitteret. Data potestate tanta celeritate usus est: ut prius in asiam cum copiis peruenerit: q̃ regi Satrapa eum scirent profectum. Quo factum est ut omnes imperatores imparatos imprudentesq; offenderet. Id ut cognouit Tisaphernes qui summum imperium tum inter praefectos habebat regiones: inducias a Lacone petiuit: simulans se dare operam ut lacedamoniis cum rege conueniret: re autem uera ad copias comparandas: easq; impetrauit Trimestris. Iurauit autem uterq; se sine dolo inducias conseruaturum: in qua pactione summa fide mansit Agesilaus: cōtra ea Tisaphernes nihil aliud: q̃ bellum comparauit. Id etsi sentiebat Laco: tamen iusiurandum seruabat: multumq; in eo consequi se dicebat q̃ Tisaphernes periurio suo & homines suis rebus abalienaret: & deos sibi iratos redderet. Se autem seruata religiōe confirmare exercitum: cum animaduerneret deorum numen facere secum hominesq; sibi conciliari amiores: q̃ his studere consueissent: quos conseruare fidem uideret. Postq̃ induciarum pterit dies: barbarus non dubitans q̃ ipsius erant plurima domicilia in caria: & ea regio his temporibus multo putabatur locupletissima: eo potissimum hostes impetum facturos: omnes suas copias eo contraxerat. At Agesilaus in phrygiam se conuertit: eamq; prius depopulatus est: q̃ Tisaphernes usq; se moueret. Magna praeda militibus locupletatis ephesum hyematum exercitum reduxit: atq; ibi officinis armorum institutis: magna industria bellum parauit: & quo studiosius armarentur insigniusq; ornarentur praemia proposuit: quibus donarentur: quorum egregia in ea re fuisset industria. Fecit idem in exercitationum generibus: ut qui ceteris praestitissent: eos magnis afficeret muneribus. His igitur rebus effecit ut & ornatissimum et exercitissimum haberet exercitum. Huic cum tempus esset uisum copias extrahere ex hybernaculis: uidit si quo esset iter facturum palam pronūciasset hostes nō credituros: aliasq; regiones occupaturos: nec dubituros aliud esse facturum ac pronūciasset. Itaq; cum ille sardis se iturum dixisset: Tisaphernes eādem cariam defendendam putauit. In quo cum eum opinio fefellisset: uictumq; se uidisset: consilio se ro suis praesidio profectus est. Nam cum illo uenisset iam Agesilaus multis locis expugnatis magna erat praeda potitus. Laco autem cum uideret hostes equitatu superare: nunq̃ in campo sui fecit potestatem: & his locis manum conseruit: quibus plus pedestres copiae ualerent. Pepulit ergo quotienscunq; congressus est multo maiores aduersariorū copias: & sic in asia uersatus ē: ut oīum opiniōe uictor diceretur. Hic cum animo meditaretur proficisci in persas: & ipsum regem adoriri: nuncius ei domo uenit: ephorum iussu bellum atheniēses: & boetes indixisse lacedamoniis: quare uenire non dubitaret. In hoc non minus eius pietas suspicienda est: q̃ uirtus

bellica. qui cum uictori praesset exercitui maximamq; haberet fiduciam: regni per-
 sarum potiundi: tanta modestia dicto audiens fuit iussis absentium magistratum:
 ut si priuatus in commitio esset spartae: cuius exemplum utinam imperatores nostri
 sequi uoluissent: sed illud redeamus Agesilaus opulentissimo regno prapofuit bo-
 nam existimationem: multoq; gloriosius duxit: si institutis patriae paruisset: q̄ si bel-
 lo superasset asiam. Hac igitur mente hellespontum copias traiecit: tantaque usus ē
 celeritate ut quod iter Xerxes anno uertente confecerat: hic transierit triginta die-
 bus. Cum iam haud longe abesset a peloponneso obistere ei conati sunt atheniē-
 ses: & boetii ceterique eorum socii apud coroneam quos omnes graui proelio ui-
 cit. Huius uictoriae uel maxima fuit laus quod cum pleriq; ex fuga se in templū mi-
 neruae coniecissent: quarereturq; ab eo quid his fieri uellet: & si aliquot uulnera ac-
 ceperat eo proelio & iratus uidebatur omnibus qui aduersus arma tulerant: tamen
 antetulit ire religionem & eos uetuit uiolari. Neq; hoc solum in gracia fecit: ut tē-
 pla deorum sancta haberet: sed etiam apud barbaros summa religione omnia simu-
 lacra arasq; conseruauit. Itaq; praedicabat mirari se non sacrilegorum numero ha-
 beri qui supplicibus eorum nocuissent: aut non grauioribus poenis affici: q̄ religio-
 nem minuerint: q̄ qui phana spoliarent. Post hoc proelium collatum est omne bel-
 lum circa corinthum. Ideoque corinthum est appellatum. Hic cum una pugna de-
 cem milia hostium Agesilao duce cecidissent: & facta opes aduersariorum debi-
 litate uiderentur: tantum abfuit ab insolentia gloria: ut commiseratus sit fortunam
 gracia: quod tam multi a se uicti uitio aduersariorum concidissent. Namq; illa mul-
 titudine si sana mens esset gracia supplicium perlas dare potuisse. Idem cum aduer-
 sarios intra moenia compulisset: & ut corinthū oppugnaret multi hortarentur: ne-
 gavit id suae uirtuti conuenire. Se enim eum esse dixit qui ad officium peccantis re-
dire cogeret: non qui urbes nobilissimas expugnaret gracia. Nam si inquit eos ex-
 tingueret uoluerimus. qui nobiscum aduersus barbaros steterunt: nosmetipsi nos ex-
 pugnauerimus illis quiescentibus. Quo facto sine negocio cum uoluerint nos op-
 primunt. Interim accidit illa calamitas apud leuctram lacedaemoniis quo ne profici-
 ceretur cum a plerisq; ad exeundū prameretur: ut si de exitu diuinaret exire noluit.
 Idem cum Epaminūdas spartam oppugnaret: essetq; sine muris oppidum: talem se
 imperatorem praebuit: ut eo tempore omnibus apparuerit nisi ille fuisset spartā fu-
 turam non fuisse: in quo quidem discrimine celeritas eius consilii saluti fuit uniuersis.
 Nam cum quidam adolescentuli hostium aduentu perteriti ad thebanos trans-
 fugere uellent: & locum extra urbem editum coepissent: Agesilaus qui perniciosissi-
 mū fore uideret: si animaduersum esset quenq; ad hostes transfugere conari: cū suis
 conuenit: atq; ut si bono animo fecissent laudauit cōsiliū eorum: quod eū locum
 occupassent: & se id quoq; fieri debere animaduertisse. Sic adolescentulos simulata
 lauditione recuperauit: & adiunctis de suis comitibus locum tutum reliquit. Nāq;
 illi aucto numero eorum q̄ expertes erant cōsiliū cōmonere se non sunt ausi: eoq; li-
 bentius q̄ latere arbitrabantur quā cogitarant. Sine dubio post leuctricam pugna
 lacedaemonii se nunq̄ refecerūt: neq; pristinū imperiū recuperarūt. Cū interim Age-
 silaus nō destitit quibuscūq; rebus posset patriā iuuare. Nā cū praecipue lacedamo-
 nii indigerent pecunia: ille omnibus qui a rege defecerāt praesidio fuit. A qbus ma-
 gna donatus pecunia patriā subleuauit. Atq; in hoc illud in primis fuit admirabile

Abstinentia

patientia

Cum maxima munera ei ab regibus & dynastis ciuitatibusq; conferrentur: nihil unquam in domum suam contulit: nihil de uictu: nihil de uestitu laconum mutauit: domo eadem fuit contentus: qua Eristhenes progenitor maiorum suorum fuerat usus. Quam qui intrarat nullum signum libidinis: nullum luxuriæ uidere poterat. Contra ea plurima patientiæ atq; abstinentiæ. Sic enim instructa ut nulla in re differret cuiusuis in opus atq; priuati. Atq; hic tantus uir ut naturam fautricem habuerat in tribuendis animi uirtutibus: sic maleficam nactus est in corpore exiguo: & claudus altero, pede: quæ res etiam nonnullam afferebat deformitatem: atq; ignoti faciem eius cum in tuerentur contemnebant: qui autem uirtutem nouerant: non poterant admirati satis. Quod ei usu uenit cum annorum octoginta subsidio Thaco in ægyptum iuisset: & in acta cum suis accubuisset sine ullo tecto: stratumq; haberet tale ut terra tecta esset stramentis: neq; huc amplius quam pellis esset iniecta: eodemq; comites omnes accubuissent uestitu humili atq; obsoleto: ut eorum ornatus non modo in his regem neminem significaret: sed hominis non beatissimi suspicionem præberet. Huius de adueutu fama cum ad regiones esset perlata: celeriter munera eo cuiusq; generis sunt allata. His quærentibus Agesilaum uix fides facta est unum esse ex his qui tum accubabant. Qui cum regis uerbis quæ attulerant dedissent: ille præter uitulina & huiusmodi genera obsonii: quæ præsens tempus desiderabat nihil accepit: unguenta coronas secundamq; mensam seruis dispersit: cetera referri iussit. Quo facto eum barbari magis etiam contempserunt: quod eum ignorantia bonarum rerum: illa potissimum sumpsisse arbitrabatur. Hic cum ex ægypto reuerteretur donatus a rege Nathabide ducentis uiginti talentis: quæ ille muneri populo suo daret: uenissetq; in portum qui Menelai uocatur: iacens inter cyrenas & ægyptum in morbum implicitus decessit: ibi eum amici quo spartam facilius perferre possent: quod mel non habebant: cera circumfuderunt: atq; ita domum retulerunt.

EV MENIS VITA.

EV MENES CARDIANVS: Huius si uirtuti par data est fortuna non ille quidem maior sed multo illustrior atq; etiam honoratior: quod magnos homines uirtute metiuntur non fortuna. Nam cum ætas eius incidisset in ea tempora quibus macedones florerent: multum ei detraxit uiuenti quod alienæ erat ciuitatis. Neq; aliud huic defuit quam generosa stirps: etsi ille domestico summo genere erat: tamen macedones eum sibi aliquando anteponi indigne ferebant. Namq; tamen non patiebantur: uincebat enim omnis cura uigilantia patientia calliditate & celeritate ingenii. Hic peradolescens ad amicitiam accessit Philippi Amyntæ filii: breuiq; tempore in intimam peruenit familiaritatem. Fulgebat enim iam in adolescentulo indoles uirtutis. Itaq; eum habuit ad manum scribæ loco: quod multo apud Graios honorificentius est quam apud romanos. Nam apud nos re uera sicut sunt mercenarii scribæ existimantur. At apud illos contrario nemo ad id officium admittitur: nisi honesto loco & fide & industria cognita: quod necesse est omnium consiliorum eum esse principem. Hunc locum tenuit amicitia apud Philippum annos septem: illo interfecto eodem gradu fuit apud Alexandrum annos tredecim. Nouissimo tempore præfuit etiam alteri equum alax: quod etherice appellabatur. Vtrique autem consilio semper affuit: & omnium rerum habitus est particeps.

Scribe
offm

Ethexice

Alexandro babylone mortuo cum regna singulis familiaribus dispartiretur: & summa rerum tradita esset tuenda eidem cui Alexander moriens anulum suum dederat Perdica: ex quo oēs coniecerant eū regnū ei commendasse quoad liberi eius suam tutelā peruenissent. Aberant enī Chrateris & Antipater qui antecedere hunc uidebantur: mortuus erat epheseio: quē numerū Alexander quod facile intelligi posset plurimi fecerat. Hoc tēpore data ē Eumeni cappadocia siue potius dicta. Nā tum in hostium erat ptāte. Hunc sibi Perdicas adiunxerat magno studio: quod in hoīe fidē & industriam magnā uidebat: nō dubitans si eū pellexisset magno usui fore: si bi in his rebus quas apparabat. Cogitabat enim quod fere oēs in magnis imperiis cōcupiscūt oīum partis corripere atq; cōplecti. Neq; uero hoc tēpore solus fecit sed ceteri quoq; oēs qui Alexandri fuerāt amici: primus Leonatus macedoniā praeoccupare p̄destinauerat. Is multis magnis pollicitationibus persuadere Eumeni studebat: ut Perdicā desereret: ac secū faceret societatem. Cum perducere eū nō posset interficere conatus est: & fecisset: nisi ille clā ex praesidiis eius effugisset: interim cōflata sunt illa bella quae ad internitionē post Alexandri mortē gesta sunt: oēsq; concurrunt ad Perdicam opprimendū: quē etsi infirmū uidebat: q̄ unus oībus resistere cogeatur: tamē amicū nō deseruit: neq; salutis q̄ fidei fuit cupidior. Praefecerat eū Perdicas ei parti asiā quae inter taurum montem iacet atq; hellespontū: & illū unū opposuerat europaeis aduersariis. Ipse aegyptū oppugnatū aduersus Ptolemāū erat p̄fectus. Eumenes cū neq; magnas copias neq; firmas haberet q̄ inexercitata & nō multo ante erāt contracta: aduentare autē dicerentur: hellespontūq; transisse Antypater & Craterus magno cum exercitu macedonū uiri: cum claritate: tum usu bellī praestantes. Macedones uero milites ea tunc erant fama: qua nunc romani feruntur. Etenim semper habiti sunt fortissimi qui summam imperii potirentur. Eumenes intelligebat si copiae suae cognoscerent aduersus quos ducerētur: nō modo nō ituras: sed simul cū nuncio dilapsuras. Itaq; hoc eius fuit prudentissimū cōsiliū: ut denis itineribus milites diceret: in quibus uestra audire nō possent: & his persuaderet se contra quosdam barbaros proficisci. Itaq; tenuit hoc p̄positū: & prius in aciē exercitum eduxit proeliumq; cōmisit q̄ milites sui scirent cū quibus arma conferrent: effecit etiam illud locorū praerogatione: ut equitatu potius dimicaret: quo plus ualebat q̄ peditatu quo erat deterior. Quorū accerrimo cōcursu cū magnam partē diei esset oppugnatū: cadit Craterus dux & Neoptolemus qui secū dum locum imperii tenebat. Cum hoc concurrat ipse Eumenes. Qui cum inter se cōplexi in terram ex equis decidissent ut facile intelligi posset inimica mēte cōtendisse aīoq; magis etiā pugnasse q̄ corpore: nō prius distracti sunt: q̄ alterū aīa reliquerit. Ab hoc aliquot plagis Eumenes uulneratur: neq; eo magis ex proelio excessit: sed acrius hostibus institit: hic equitibus profligatis iterfecto duce Cratero: multis praeterea & maxime nobilibus captis: pedestris exercitusq; in ea loca erat deductus: ut inuito Eumene elabi non posset: pacē ab eo petit. Quā cū impetrasset: in fide nō mansit: & se simul lac potuit & Antipatrum recepit. Eumenes Craterum ex acie semiuiuum elatum recreare studuit. Cum id non posset pro hominis dignitate proque pristina amicitia (Nāq; illo usus erat Alexander uiuo familiariter) amplo funere extulit: ossaq; in macedoniā uxori eius ac liberis remisit. Hāc dum apud hellespontum geruntur Perdicas apud flumē nilum interficitur a Seleuco & Antigono: rerumq; summa ad

Equos
exercita

Antipatrum deferretur. Hic qui deseruerunt: exercitu suffragium ferēte capitis' absen-
tes dānantur. In his Eumenes hac ille perculsus plaga non succubuit: neq; eo secius
bellum administravit: sed exiles res animi magnitudinem: etsi non frangebant tamē
non minuebant. Hūc persequens Antigonus cum oī genere copiarum abundaret
saepe in itineribus uexabatur: neq; unq̄ ad manum accedere licebat: nisi his locis qui
bus multis possent pauci resistere. Sed extremo tēpore cum cōsilio capi nō posset:
multitudine circūuentus est: huic tamē multis suis amissis se expediuit: & in castel-
lum phrygie quod hora appellatur confugit: in quo circūfederetur & uereretur ne
uno loco manens equos militares perderet: q; spacium non eēt agitandi. Callidum
fuit eius inuentum: quēadmodum stans iumentum calefieri exerceriq; posset quo li-
bentius & cibo uteretur & a corporis motu non remoueretur, Substringebat ca-
put loco altius q̄ ut prioribus pedibus plane terram posset attingere. Deinde post
uerberibus cogebat exultare: & calces remittere: qui motus nō minus sudorē exci-
tiebat q̄ si in spacio decurreret. Quo factum ē quod oībus mirabile ē uisum ut aq;
iumenta nitida ex castello educeret: cum complures mēses in obsidione fuisset: quo-
tiēscunq; noluit & apparatus & munitiones Antigoni alias incendit alias disiecit.
Tenuit autem se uno loco q̄ diu fuit hyems: quod castrum subsidia habere nō po-
terat: uer appropinquabat. Simulata deditioe dum de cōditionibus tractat prae-
fectus Antigoni imposuit: seq; ac suos oīs extraxit incolumes. Ad hunc Olympias:
mater quae fuerat Alexandri cum litteras & nuncios misisset in asiam consultū utrū
repetitam in macedoniam ueniret (Nā tum ī epiro habitabat) & eas res occuparet
Huic ille primum suavit ne se moueret: & expectaret quoad Alexandri filius regnū
adipisceretur: sin aliqua cupiditate raperetur in macedoniam oīum iniuriarum ob-
liuisceretur: & in neminē acerbiorē uteretur imperio. Horum nihil ea fecit. Nam &
in macedoniam profecta ē: & ibi crudelissime se gessit. Petit autē ab Eumene absen-
te ne pateretur Philippi domus & familiae inimicissimos interimere: ferretq; opem
liberis Alexandri. Quā ueniam si daret q̄primum exercitus pararet quos sibi subsi-
dio adducere. Id quo facilius faceret se omnibus praefectis qui in officio manebāt
misisse litteras: ut ei parerēt eiusq; consiliis uterētur. His uerbis Eumenes permotus
satiū duxit si ita tulisset fortuna perire benemeritis referentē gratiā: q̄ ingrātū uiue-
re. Itaq; copias cōtraxit: bellum aduersus Antigonum cōparauit: quod una erāt ma-
cedones cōplures nobiles. In his Peucestes fuit: qui corporis custos fuerat Alexan-
dri: tum autē optinebat perfidē: & Antigonus cuius sub imperio phalanx erat mace-
donum inuidiā uerens: quam Tamon effugere nō potuit: si potius ipse alienigenas
summi imperii potiretur: q̄ alii macedonū quorū ibi erat multitudo. In prīciis no-
mine Alexandri statuit tabernaculum: in eoq; sellam aeream cum sceptro & diade-
mate iussit poni: atq; oēs quotidie cōuenire: ut ibi de summis rebus consilia caperē-
tur: credens minore se inuidia fore si specie imperii nominisq; simulatione Alexādi
bellum uideretur administrare: quod & fecit. Nam cū nō ad Eumenis principia sed
ad regiā conueniretur: atq; ibi de rebus deliberaretur quodammodo latebat: cū ta-
men per eū unum gererentur oīa. Hic impar aetatis cum Antigono confligit nō acie
instructa: sed in itinere: eumq; male acceptū in mediā hiematū coegit redire. Ipse in
finitima regione perfidis hiematum copias diuisit: nō ut uoluit sed militū coge-
bat uoluntas. Nāq; illa phalanx Alexādi magni quae asiam peragrarat deuiceratq; per-

las inueterata cum gloria: tum etiam licentia nō parere se ducibus sed imperare po-
 stulabat: ut nunc ueterani faciunt. Itaq; periculū est ne faciant: quod illi fecerunt sua
 intemperantia nimiaq; licentia ut oīa perdant: neq; minus eos cum quibus steterint
 q̄ aduersus quos fecerint: quod si quis illorū ueteranorum legat facta: paria horum
 cognoscat: neq; rem ullam nisi tempus interesse iudicet. Sed ad illos reuertar: hiber-
 na sumpserant non ad usum belli: sed ad ipsoꝝ luxuriam: longe q; inter se disen-
 serant. Hoc Antigonus cum comperisset: intelligeretq; se partem nō esse: paratis ad-
 uersariis: statuit aliquid sibi consilii noui esse capiēdum. Duæ erant uia: qua ex me-
 dis ubi ille hiemabat ad aduersariorum hibernacula posset perueniri. Quarum bre-
 uior per loca deserta quæ nemo incolebat propter aquæ inopiam: ceterum dierum
 erat fere decem. illa autem qua omnes cōmeabant altero tanto lōgiorem habebat
 anfractum: sed erat copiosa: omniumq; rerum abundans: hac se proficisceretur intel-
 ligebat prius aduersarios rescituros de suo aduentu: q̄ ille tertiam partem confecif-
 set itineris sui per loca sola contenderet: sperabat se imprudentem hostem oppres-
 surum. Ad hanc rem conficiendam imperauit q̄ plurimos utres atq; etiam culleos cō-
 parari. Post hæc pabulū: præterea cibaria cocta dierum: utq; quāminime fieret ignis
 in castris. Iterq; quod habebat omnes cælat. Sic paratus qua constituerat proficisci
 tur: dimidium fere spacium cōfecerat. Cū ex fumo castrorū eius suspicio allata ē ad
 Eumenem hostem appropinquare: cōueniunt duces: quæritur quid opus sit facto:
 intelligebant omnes tam celeriter copias ipsoꝝ contrahi nō posse: q̄ Antigonus
 affuturus uidebatur. Hic omnibus titubantibus & de rebus summis desperantibus
 Eumenes ait si celeritatem uelint adhibere: & imperata facere: quod ante non fece-
 rint se rem expediturū. Nam quod diebus quinq; hostis transisse posset se effectū
 rum ut nō minus totidē dierū spacio retardaretur. Quare circumirent suasq; quisq;
 copias cōtraheret. Ad Antigoni autem refrenādū impetū tale capit consilium. Cer-
 tos mittit hoīes ad infimos mōtes qui obuui eant itineri aduersariorum. Hisq; præ-
 cepit ut prima nocte: q̄ latissime possint ignis faciant q̄ maximos: atq; hos secunda
 uigilia minuant: tertia perexiguos reddant: & assimulata castrorū cōsuetudine suspi-
 tionē iniiciant hostibus his locis esse castra ac de eorū aduētū esse prænunciatum:
 Idemq; postera nocte faciant. Quibus imperatū diligenter præceptū curant. Anti-
 gonus tenebris obortis ignis conspicatur. Credit de suo aduentu esse auditū & ad-
 uersarios illuc suas cōtraxisse copias: mutat cōsiliū & quoniam imprudentē ado-
 riri non posset flectit iter suum: & illum anfractū longiorē copiosa uia: capit. Ibiq;
 diem unū opperitur ad lassitudinem sedandam militum: ac reficienda iumenta: quo
 integriore exercitu decerneret. Hic Eumenes callidum imperatorem uicit cōsilio: ce-
 leritatemq; impediuit eius. Neq; tamē multum profecit. Nam inuidia ducū cum q-
 bus erat: perfidiaq; militum macedonum ueteranorū cū superior proelio discessisset
 Antigono est deditus: cū exercitus ei ter ante separatis temporibus iurasset se eum
 defensurū nec unq̄ deserturū. Sed tanta fuit non nullorū uirtutis obtrectatio: ut fi-
 dem amittere mallent: q̄ eū non p̄dere. Atq; hunc Antigonus cū ei fuisset infestissi-
 mus conseruasset: si per suos esset licitum q̄ ab nullo se plus adiuuari posse intelli-
 gebat. in his rebus quas impēdere iam apparebat oībus. Imminebat enim Seleucus
 Lysimachus Ptolemæus opibus iam ualētes: cū quibus ei de summis rebus erat di-
 micandū. Sed nō passi sunt hi qui circa erant: quod uidebant Eumene recepto oīs

præ illo parui futuros. Ipse autem Antigonus adeo erat incensus: ut nisi magna spe maximarum rerum leniri non posset. Itaque cum eum in custodiam dedisset: & prefectus custodum quaesisset: quemadmodum seruari uellet: ut accerrimum iquit leonem aut ferocissimum elephantum. Nondum enim statuerat conseruare eum nec ne. Veniebat autem ad Eumenem utrumque genus hominum: & qui propter odium fructum oculis ex eius casu capere uellent: & qui propter ueterem amicitiam colloqui consolarique cuperent. Multi etiam qui eius formam cognoscere studebant qualis esset quem tam diu tamque ualde tenuissent: cuius in perniciem positam spem habuissent uictoriae. At Eumenes cum diutius in uinculis esset ait Onomarcho penes quem summa imperii erat custodia se mirari: quare iam tertium diem sic teneretur. Non enim hoc conuenire Antigoni prudentiae: ut sic deuteretur uicto: cum autem interfici aut missum fieri iuberet. Hic cum ferocius Onomarcho loqui uideretur: quid tu iquit animo si isto eras cur non proelio cecidisti: potius quam in potestatem inimici uenires. Huic Eumenes utinam quidem istud euenisset: sed eo non accidit quod nunquam cum fortiore sum congressus. Non enim cum quoque arma contuli quin is mihi succubuerit. Non enim uirtute hostium sed amicorum perfidia decidi. Neque id falsum. Nam & dignitate fuit honesta & uiribus ad laborem ferendum firmus: neque tam magno corpore: quam figura uenusta. De hoc Antigonus cum solus constituere non auderet ad consilium rettulit. Hic cum omnes uel primo perturbati admirarentur: non iam de eo sumptum esse supplicium: a quo tot annos adeo essent male habitus: ut saepe ad desperationem forent adducti: quique maximos duces interfecisset: denique in quo uno esset tantum ut quoad ille uideret ipsi securi esse non possent: interfecto nihil habituri negotii essent: postremo si illi redderet salutem quarebant quibus amicis esset usus. Sese enim cum Eumene apud eum non futuros. Hic cognita consilii uoluntate tamen usque ad septimum diem deliberandi sibi spacium reliquit. Tum autem cum ueretur: nequa seditio exercitus oriretur uenit ad eum quemque admitti: et quotidianum uictum amoueri iussit. Nam negabat se ei uim allaturum qui aliquando fuisset amicus. Hic tamen non amplius quam triduum fame fatigatus cum castra mouerentur insciente Antigono iugulatus est a custodibus. Sic Eumenes annorum quinque & quadraginta cum ab anno uigesimo ut supra septem annos Philippo apparuisset: & tredecim apud Alexandrum eundem locum optinuisset: in his uni equitum ala praefuisset: post autem Alexandri magni mortem imperator exercitus duxisset: summosque duces partim reppulisset partim interfecisset captus non Antigoni uirtute: sed macedonum periurio talem habuit exitum uitae. In quo quanta fuerit omnium opinio eorum qui post Alexandrum magni reges sunt appellati: ex hoc facillime potest iudicari: quod nemo Eumene uiuere appellatus est sed praefectus. Idem post huius occasum statim regnum ornatum nomenque sumpserunt. Neque quod initio praedicarunt se Alexandri liberis regnum seruare praestare uoluerunt: & uno propugnatore sublato quid sentiret aperuerunt. Huius sceleris principes fuerunt Antigonus: Ptolomaeus: Seleucus: Lysimachus: Cassander. Antigonus autem Eumenem mortuum propinquis eius sepeliendum tradidit: quod eum militari: honestoque funere: comitante toto exercitu humauerunt: ossaque eius in cappadociam ad matrem atque uxorem liberosque eius deportanda curarunt.

PHOCIONIS VITA.

PHOCION ATHENIENSIS. Etsi saepe exercitiis p̄fuit summusq; magistratus cepit: tamen multo eius notior integritas est uita: q̄ rei militaris labor. Itaq; huius memoria est nulla: illius aut̄ magna fama ex quo cognomine bonus est appellatus. Fuit enim perpetuo pauper cum ditissimus esse posset: propter frequentes delatos honores potestatesq; summas quæ ei a populo dabantur. Hic cum a rege Philippo munera magnæ pecuniæ repudiaret: legatiq; hortarentur accipere: simulq; admonerent si ipse his facile careret liberis tamē suis prospiceret: quibus difficile esset in summa paupertate tantam paternam tueri gloriam. His ille si mei similes erunt: idem hic inquit agellus illos alet: qui me ad hanc dignitatem perduxit: sin dissimiles sunt futuri nolo meis impensis illorū ali augeriq; luxuriā: eidem cum p̄pe ad annū octogesimū p̄spera peruenisset fortuna: extremis temporibus magnū in odium peruenit suorum ciuium. Primo cum Demade de urbe tradenda Antipatro consenserat: eiusq; consilio Demosthenes tum ceteris q̄ bene de republica mereri existimabantur plebiscito in exilium erant expulsi. Neq; in eo solum offenderat quod patriæ male consuluerat: sed etiam quod amicitia fide nō præstiterat. Nāq; auctus adiutusq; a Demesthene eum quem tenebat ascēderat gradū: cum aduersus Charetem eū subornaret ab eodem in iudiciis cum capitis causam diceret defensus aliquotiens liberatus discesserat: hūc nō solum in periculis nō defendit sed etiam prodidit: concidit autē maxime uno crimine. Qui cum apud eū summū eēt imperiū populi & Nicanorē Casandri præfectum insidiari piræo atheniensem a Darcylo moneretur: eidemq; postularet ut prouideret ne cōmeatibus ciuitas priuaretur. Hinc audiente populo Phocion negauit esse periculū: seq; eius rei obsidem fore pollicitus est: neq; ita multo post Nicanor piræo ē potitus: ad quē recuperandū cum populus armatus concurrisset: Ille nō modo neminē ad arma uocauit: sed ne armatus quidem præesse uoluit: sine quo athenæ omnino esse nō possunt. Erant eo tempore athenis duæ factiones: quarum una populi causam agebat: altera optimatum: in hac erat Phocion: & Demetrius Phalereus: harum utraq; maxcedonum patrociniis nitebatur. Nam populares Polypconti fauebāt: optimates cū Casandro sentiebant. Interim a Polyperconte Casander macedonia pulsus est: quo facto populus superior factus statim duces aduersariæ factionis capitis damnatos patria ppulit. In his Phocionē & Demetriū Phalereū: deq; ea re legatos ad Polypercontem misit: q̄ ab eo peterent ut sua decreta cōfirmaret. Hoc eodē p̄fectus est & Phocion: quo ut uenit cām apud Philippū regē uerbo: re ipsa q̄dem apud Polypercontem iussus est dicere. Nāq; is tum regis rebus præerat. Hic cū ab Agnone accusatus est: q̄ piræum Nicanori pdidisset: ex cōsimili snia in custodiam coniectus athenas deductus est: ut ibi de eo legibus fieret iudicium. Huc ubi peruentū est cū p̄pter ætatem pedibus iam nō ualeret uehiculoq; portaretur: magni cōcursus sunt facti: cū alii reminiscetes ueteris famæ ætatis misererētur: plurimi uero ita axacuerētur propter p̄ditionis suspicionem Piræi: maximeq; q̄ aduersus populi cōmoda ī senectute steterat. Qua de re ne perorandi q̄dem ei data est facultas: & dicēdi causam. Inde iudicio legitimis quibusdā cōfectis damnatus traditus est undecimuiris: quibus ad supplicium more atheniensium publice damnati tradi solent. Hic cū ad

bonus/

Abstinetia

mortem duceretur obuius ei fuit Emphiletus quo familiariter fuerat usus. Is cum la chrymans dixisset o q̄ digna perpeteris Phocion. Huic ille at non inopinata inq̄ hunc enim exitum pleriq̄ clari uiri habuerunt athenienses. In hoc tātum fuit odiū multitudinis ut nemo ausus sit eum liber sepelire. Itaq̄ a seruis sepultus est.

TIMOLEONIS VITA.

TIMOLEON CORINTHIUS Sine dubio magnus oīum iudicio hic uir extitit. Namq̄ huic uni cōtigit quod nescio an ulli: ut patriam in qua erat natus oppressam a tyrāno liberaret: & a Syracusis q̄bus auxilio erat missus inueteratam seruitutem depelleret: totamq̄ siciliam multos annos bello uexatam: a barbarisq̄ oppressam suo aduētū in pristinum restituerit. Sed in his rebus nō simplici fortuna cōflictatus est: & id quod difficilior putatur multo sapientius tulit secūdā: q̄ aduersam fortunam. Nam cū frater eius Timophanes dux a corinthiis delectus: tyrānidem per milites mercenarios occupasset: particepsq̄ regni posset esse: tantum abfuit a societate sceleris: ut antetulerit suorū ciuium libertatem fratris saluti & patriæ legibus obtēperare: sanctius duxerit: q̄ imperare patriæ. Hac mēte per aruspīcem cōmunēq̄ affinem cui soror ex eisdem parētibus nata nupta erat fratrem tyrannū interficiendum curauit. Ipse nō modo manū attulit: sed ne aspicere q̄dem fratrum sanguinem uoluit. Nā dum res cōficeretur procul in præsidio fuit: nequis satelles posset succurrere. Hoc præclarissimū eius facinus nō pari modo pbatū est ab oībus. Nōnulli enim læsam ab eo pietatem putabāt & inuidia laudem uirtutis obtinebant. Mater uero post id factum neq̄ domum ad se filium admisit: neq̄ aspexit: quin eum fratricidam impiūq̄ detestans compelleret. Quibus uerbis adeo ille est cōmotus: ut non nunq̄ uitæ finem facere uoluerit: atq̄ ex ingratorum hominū conspectu morte decedere. Interim Dione Syracusis interfecto: Dionysius rursus syracusanorum potitus est: cuius aduersarii opem a corinthiis petiuerunt: dūcemq̄ quo in bello uterentur postularūt. Huc Timoleon missus incredibili felicitate Dionysium tota sicilia depulit: cū interficere posset noluit: tutoq̄ ut corynthum perueniret effecit: quod utrorūq̄ Dionysiorū opibus corinthii saepe adiuti fuerāt: cuius benignitatis memoriam uolebat extare: eamq̄ præclaram uictoriam ducebat: ex qua plus esset clamētia: q̄ crudelitatis. Postremo ut nō solū auribus acciperetur sed etiā oculis cerneretur quem & ex quāto regno ad quā fortunā detrussisset post Dionysii decessum cum Hecata bellauit: qui aduersatus fuerat Dionysio: quem nō odio tyrannidis dissensisse sed cupiditate indicio fuit: q̄ ipse expulso Dionysio imperiū dimittere noluit. Hoc superato Timoleon maximas copias carthaginiensium apud crinnissum flumen fugauit: ac satis hinc coegit si liceret africanam optinere: qui iam cōplures annos possessionē siciliæ tenebant. Cepit etiam Mamercū italicū dūbus rebus confectis cū propter diuturnitatē belli. nō solū regiōes sed etiam urbes desertas uideret: cōquisiuit quos potuit: primū siculos: deinde corintho accersuit colonos: q̄ ab his initio syracusæ erāt cōdita. Ciuibz ueteribus sua restituit: nouis bello uacuefactas possessiones diuisit. Vrbiū moenia disiecta phanaq̄ disiecta refecit. Ciuitatibus leges libertatemq̄ reddidit: & maximo bello tantū ocium toti insu-

la concilianit ut hic conditor urbiū earum: nō illi qui initio deduxerant uideretur. Arcem syraculis quam muniuerat Dionysius ad urbem obsidendam a fundamentis disiecit: cetera tyrānidis propugnacula demolitus est: deditq; operam ut q̄minime multa uestigia seruitutis manerēt. Cum tantis esset opibus ut etiam inuitis imperare posset: tantum autem haberet amorem omniū sicularū: ut nullo recusante regnū optineret: maluit se diligi q̄ metui. Itaq; cum primum potuit imperiū deposuit: & priuatus syraculis quod reliquum uitæ fuit uixit. neq; uero id imperite fecit. Nam quod ceteri reges imperio potuerunt: hic beniuolentia tenuit. Nullus honos huic defuit: neq; postea siraculis res ulla gesta est publica de qua prius sit decretum: q̄ Timoleontis sententia cognita. Nullius unq̄ consilium non modo antelatum: sed ne comparatū quidem est. Neq; id magis beniuolentia factum est. q̄ prudentia. Hic cum ætate iam prouectus esset sine ullo morbo lumina oculorū amisit. Quam calamitatem ita moderate tulit: ut neq; eum querentem quisq; audierit: neq; eo minus priuatis publicisq; rebus interfuerit. Veniebat autem in theatrum cum ibi cōcilium populi haberetur. propter ualitudinem uectus iumentis iunctis: atq; ita de uehiculo quæ uidebantur dicebat: neq; hoc illi quisq; tribuebat superbiæ. Nihil enim unq̄ neq; insolens neq; gloriosum ex ore eius exiit. Qui quidem cum suas laudes audiret prædicari nunq̄ aliud dixit: q̄ se in ea re maximas diis gratias agere: atq; habere: quod cum siciliam recreare constituisset: tum se potissimum ducem esse uoluissent. Nihil enim rerum humanarum sine deorum nomine agi putabat. Itaq; suæ domi sacellum Automathias constituerat: idq; sanctissime colebat. Ad hanc hominis excellentem bonitatem mirabiles accesserunt casus. Nam proelia maxima natali die suo fecit omnia: quo factum est ut eiusdem natalē festum haberet uniuersa sicilia. Huic quidam Lamestius homo petulans & ingratus uadimodium cum uellet imponere q̄ cum illo se lege agere diceret: & complures concurrissent: qui procacitatem hominis manibus coercere conarentur: Timoleon orauit omnes ne id facerent. Nāq; id ut Lamestio caterisq; liceret se maximos labores summaq; adiisse pericula. Hanc enim speciem libertatis eē si omnibus q̄ quisq; uellet legibus experiri liceret. Id cū quidā Lamestii similis nomine Demenetus cōcionē populi rebus gestis eius detrāhere coepisset: ac nōnulla inueheretur in Timoleonem: dixit nunc demum se uoti eē cōpotem. Nāq; hæc a diis imortalibus semper precatum: ut talem libertatē restitueret syraculanis: in qua cuius liceret de quo uellet impune dicere. Hic cum diem supremum obiisset: publice a syraculanis in gymnasio quod Timoleonem appellatur tota celebrante sicilia sepultus est. Hi fere fuerūt graciæ gētis duces qui memoria digni uideantur præter reges. Nāq; eos attingere noluimus: quod omnium res gestæ separatim sunt relatæ: neq; tamen hi admodum sunt multi: lacedæmonius autem Agesilaus noīe nō potestate fuit rex. sicut ceteri spartani. Ex his uero q̄ domitum imperio tenuerūt excellētissimi fuerūt ut nos iudicamus persarū Cyrus & Darius Histaspi filius: quorū uterq; priuatus uirtute regnū est adeptus. Prior horum apud massagetis in proelio cecidit. Darius senectute diem obiit supremū. Tres sunt præterea eiusdem generis Xerxes & duo Artaxerxes Macrochir quoq; & Ménon. Xerxi maxime est illustre quod maximis post hominum memoriam exercitibus: terra mariq; bellum intulit graciæ: at Macrochir præciputam habet laudē amplissimæ pulcherrimæq; corporis formæ. quā incredibili ornauit uirtute belli. Nāq; illo p-

Cecitas

Macrochir
rex

Memnon
rex

Alexander
magnus

Philippus
rex

Dionysius
senior

Antigonus

Demetrius

Lysimachus

Seleucus

Ptolomeus

farum nemo fuit manu fortior. Memnon autem iusticiæ fama floruit. Nam cū matris suæ scelere amisisset uxorem tantum indulsit dolori: ut eum pietas uinceret. Ex his duo eodē nomine morbo naturæ debitū reddiderūt: tertius ab Artabano præfecto ferro interfectus est. Ex macedonū autem genere duo multo ceteros antecesserunt rex gestarum gloria Philippus Amyntæ filius & Alexander magnus: horū alter babylone morbo consumptus est. Philippus ægis a Pausania cum spectatum ludos iret iuxta theatrum occisus est. Vnus epirotas Pyrrhus qui cum populo. ro. bellauit: is cum argos oppidum oppugnaret in pelopōneso lapide ictus interiit. Vnus item siculus Dionysius prior. Nam & manu fortis & belli peritus fuit: & id quod in tyrāno nō facile reperitur minime libidinosus: nō luxuriosus: non auarus: nullius rei deniq; cupidus nisi singularis perpetuiq; imperii: ob eamque rem crudelis. Nam dum id studuit munire: nullius pepercit uitæ: quem eius insidiatorem putaret. Hic cum uirtute tyrānidem sibi peperisset: magna retinuit felicitate: maiorque annos sexaginta natus decessit florente regno. Neque in tam multis annis cuiusquā ex sua stirpe funus uidit: cum ex tribus uxoribus liberos procreasset: multiq; ei nati essent nepotes. Fuerunt præterea multi reges ex amicis Alexandri magni qui post obitū eius imperia ceperūt. In his antigonus & huius filius Demetrius Lysimachus Seleucus Ptolomæus. Ex his Antigonus cū aduersus Seleucū Lysimachūq; dimicaret in proelio occisus est. Pari leto affectus est Lysimachus a Seleuco. Nā societate dissoluta bellū inter se gesserunt. At Demetrius cū filiam suam Seleuco in matrimonium dedisset: neq; eo magis fida inter eos amicitia manere potuisset captus bello in custodia socer generi periit morbo. Neq; ita multo post Seleucus a Ptolomæo Cerauno dolo interfectus est: quē ille a patre expulsus alexandria alienarum opū indigētem receperat. Ipse autem Ptolomæus cum uiui filio regnum tradidisset ab illo eodem uita priuatus dicitur. De quibus quoniā satis dictum putamus: nō in cōmodum uidetur non præterite Hamilcarem & Hānibalē: quos & animi magnitudine & calliditate omnes in africa natos præstitisse constat.

HAMILCARIS VITA.

HAMILCAR HANNIBALIS Filius cognomine barchos carthagenensis primo punico bello sed temporibus extremis admodum adoleſcētulus in sicilia præesse cœpit exercitui. Cū ante eius aduentū & mari & terra male res gererentur carthagenensium: ipse ubi affuit nunq; hosti cessit: neq; locū nocendi dedit: saepeq; e contrario occasiōe data laceſsiuit: semperq; superior discessit. Quo facto cum pene omnia ī sicilia poeni amississent: ille erycem sic defendit: ut bellum eo loco gestum non uideretur. Interim Carthagenenses classe apud insulas ægatis. A. C. Luctatio consule romanorū superati statuerunt belli finem facere: eaq; rem arbitrio permiserunt Hamilcaris. Ille etsi flagrabat bellandi cupiditate: tamē patri seruiendum putauit: q; patriam exhaustam sumptibus diutius calamitatem belli ferre non posse intelligebat. Sed ita ut statim mente agitaret si paulum modo res essent reſectæ bellū renouare romanosq; armis psequi: donec aut certe uicissent aut uicti manum dedissent. Hoc consilio pacem conciliauit: in qua tanta fuit ferocia: ut

cum Catulus negaret bellum compositurum nisi ille cum suis q̄ Erycem tenuerūt ar-
 mis relictis sicilia decederent succūbente patria ipse periturum se potius dixerit: q̄
 cum tanto flagitio domum rediret. Non enim suæ esset uirtutis arma a patria acce-
 pta aduersus hostis aduersariis tradere: huius p̄tinaciæ cessit Catulus. At ille ut car-
 thaginem uenit multo aliter ac sperabat rempublicam se habentē cognouit. Nāq̄
 diuturnitatem externi mali tantum exarsit intestinum bellum: ut nunq̄ pari pericu-
 lo fuerit Carthago nisi cum deserta est. Primo mercenarii milites qui aduersus ro-
 manos fuerant descuerūt. Quorum numerus erat uiginti milium. Hi totam abalie
 narunt Africam ipsam: Carthaginem oppugnarunt. Quibus malis adeo sunt poeni
 perterriti: ut auxilia etiam a romanis petiuerint: eaq̄ impetrarint. Sed extremo cum
 prope iam ad desperationem peruenissent: Hamilcarem imperatorem fecerunt. Is
 non solū hostis a muris carthaginis remouit cum amplius centum milia facta eēnt
 armatorum: sed etiam eo compulit: ut locorum angustiis clausi plures fame: q̄ ferro
 interirent: omnia oppida alienata. In his uticam atq̄ hipponem ualētissima totius
 africa restituit patriæ: neq̄ eo fuit contentus sed etiam finis imperii progauit: tota
 africa tantum ocium reddidit: ut nullū in ea bellū uideretur multis annis fuisse. Re-
 bus his ex sententia peractis fidenti animo atq̄ infesto romanis quo facilius causa
 bellandi reperiret effecit: ut imperator cum exercitu in hispaniam mitteretur: eoq̄
 secū duxit filium Hannibalem annorum nouem. Erat præterea cum eo adolescens
 illustis formosus Hasdrubal: quē nōnulli diligi turpius: q̄ par erat ab Hamilcare lo-
 quebantur. Non enim maledici tanto uiro deesse poterant. Quo factum est ut a p̄-
 secto morum Hasdrubal cum eo uetaretur esse: huic ille filiam suam in matrimoniū
 dedit: quod moribus eorū non poterat interdici focero gener. De hoc ideo mētio
 nē fecimus quod Hamilcare occiso ille exercitui p̄fuit: resq̄ magnas gessit: & prin-
 ceptis largitione uetustos peruertit mores carthaginensium: eiusdēq̄ post mortem.
 Nam Hannibal ab exercitu accepit imperium. At Hamilcar posteaq̄ mare trāsiit in
 hispaniamq̄ uenit magnas res secunda gessit fortuna: maximas bellicosissimasq̄ gē-
 tes subegit. Equis: armi: suiris: pecunia totam locupletauit african. Hic cum in italiā
 bellum inferre medicaretur nono anno postq̄ in hispaniam uenerat in proelio pu-
 gnans aduersus uestones occisus est. Huius perpetuum odium erga romanos maxi-
 me concitasse uidetur secundum bellum punicum. Namq̄ Hannibal filius eius assi-
 duis patris obtestationibus eo est perductus: ut interire: q̄ romanos non experiri
 mallet.

HANNIBALIS VITA.

HANNIBAL HAMILCARIS FILIVS Carthaginēsis si uerū est quod
 nemo dubitat ut populus romanus oēs gentes uirtute superarit nō ē in-
 ficiandū Hannibalē tanto præstitisse ceteros imperatores prudētia: quā
 to populus romanus antecedit fortitudine cūctas natiōes. Nā quotienscunq̄ cum
 eo congressus est in italia semper discessit superior. Quod nisi domi ciuiū suorum
 inuidia debilitatus eēt romanos uidetur supare potuisse: sed multorū obtestatio
 deuicit unius uirtutem. Hic autem uelut hæreditate relictū odium paternum erga

romanos sic confirmavit: ut prius animam: q̄ id deposuerit. Qui quidem cum pa-
 tria pullus esset & alienarum opum indigeret: nunq̄ destiterit: animo bellare cū ro-
 manis. Nam ut omittam Philippum: quem absens hostem reddidit romanis: om-
 nium his temporibus potentissimus rex Antiochus fuit. Hunc tanta cupiditate in-
 cendit bellandi: ut usq; a rubro mari arma conatus sit inferre italiae: ad quem cum le-
 gati uenissent romani: qui de eius uoluntate explorarent: daretq; operam consiliis
 clandestinis ut Hannibalem in suspicionem regi adducerent: tanq̄ ab ipsis corruptū
 alia atq; antea sentire: neq; id frustra fecissent: idq; Hannibal comperisset: seq; ab in-
 terioribus consiliis segregari uidisset: tempore dato adiit regem: eique cum multa
 de fide sua & odio in romanos commemorasset: hoc adiunxit pater. inquit meus
 Amilcar puerulo utpote non amplius nouem annos nato in hispaniam imperator
 proficiscens carthagine Ioui optimo maximo hostias immolauit: quæ diurna res
 dum conficiebatur: quasiuit a me uellem ne secum in castra proficisci: id cum liben-
 ter accepiſsem: atque ab eo petere coepiſsem ne dubitaret ducere: tum ille faciam in-
 quit si fidem mihi quam postulo dederis: simul que ad aram adduxit: apud quæ sa-
 crificare instituerat: eamque cæteris remotis tenentem iurare iussit nunq̄ me in ami-
 citia cum romanis fore. Id ego iusiurandum patri datum usque ad hanc diem ita cō-
 seruauit: ut nemini dubium esse debeat quin reliquo tempore eadē mente sim futu-
 rus. Quare si quid amice de romanis cogitabis non imprudenter feceris si me cæla-
 ris: cum quidem bellum parabis teipsum frustraberis si non me in eo principē po-
 fueris. Hac igitur ætate cum patre in hispaniam profectus est: cuius post obitum
 Hasdrubale imperatore successore equitatu omni præfuit. hoc quoq; interfecto ex-
 ercitus summam imperii ad eum detulit. id carthaginem delatum publice compro-
 batum est. Sic Hannibal minor quinq; & uiginti annis natus imperator factus pro-
 ximo triennio omnes gentes hispaniæ bello subegit. Saguntum foederatam ciuitatē
 ui expugnauit: tres exercitus maximos comparauit. Ex his unum in africanam misit:
 Alterum cum Hasdrubale fratre in hispania reliquit: Tertium in italiam secum du-
 xit. Saltum Pyreneum transiit: quacunq; iter fecit cum omnibus incolis confligit:
 neminem nisi uictum dimisit. Ad alpes posteaq; uenit quæ italiam ab gallia seiun-
 gunt quas nemo unq̄ cum exercitu ante eum præter Herculem graium transierat.
 quo facto is hodie saltus graius appellatur. Alpicoſ conantes prohibere transitū
 concidit: loca patefecit: itinera muniit: effecitque: ut ea elephātus oneratus ire pos-
 set: qua antea unus homo inermis uix poterat reperere: hac copias traduxit: in italiāq;
 peruenit. Conflixerat apud rhodanum cum. P. Cornelio Scipione consule: cumq;
 pepulerat. Cum hoc eodem clastidio apud padum decernit: saucium inde ac fuga-
 tum dimittit. Tertio idem Scipio cum collega Tiberio longo apud trebiam aduer-
 sus eum uenit: cum his magnum conseruit: utrosque profligauit: inde ligures: apeni-
 num transiit petens hettruriam: hoc itinere adeo graui morbo afficitur oculorum:
 ut postea nunq̄ dextro æque bene usus sit. Qua ualitudine cum etiam cum prame-
 retur lecticaq; ferretur. C. Flaminium consulem apud trasimenum cum exercitu insi-
 diis circūuentum occidit. Neq; multo post. C. Centenium prætorem: cum delecta
 manu saltus occupantem: hinc in apuliam peruenit. Ibi obuiam ei uenerunt duo cō-
 sules. C. Terentius & L. Aemilius utriusque exercitus uno prælio fugauit. Paulū cō-
 sulē occidit: & aliquot præterea cōsulares. In his. P. Seruiliū Geminiū: q̄ anno superiore

Graius
 saltus

fuerat consul: Hac pugna pugnata romam profectus est nullo resistente: in propin-
 quis urbis motibus moratus ē. Cū aliquot ibi dies castra habuisset & reuerteretur
 capuā Quintus Fabius maximus dictator ro. In agro falerno ei se obiecit. Hic clau-
 sis locorum angustiis noctu sine ullo detrimento exercitus se expediuit. Fabio calli-
 dissimo imperatori dedit uerba. Nanq; adducta nocte sarmenta in cornibus iumē-
 torum deligata incendit: eiusq; generis multitudinem magnam dispalatam immisit.
 Quo repentino obiectu uiso tantum terore iniecit exercitui romanorū: ut egredi
 extra uallū nemo sit ausus. Hanc post rem gestam non ita multis diebus. M. Minu-
 tium Rufum magistrum equitum pari ac dictatore imperio dolo perductū in proe-
 lium fugauit. T. Sempronium Gracchum iterum consulem in lucanis absens in insi-
 dias inductum substulit. M. Claudium Marcellum quinquies consulem apud uenu-
 siam pari modo interfecit: longum ē enumerare proelia. Quare hoc unum satis erit
 dictum: ex quo intelligi posset quātus ille fuerit: q̄ diu in italia fuit: nemo ei in acie
 restitit: nemo aduersus eum post canensem pugnam in campo castra posuit. Hic in-
 uictus patriam defensum reuocatus bellum gessit aduersus. P. Scipioem filium: quē
 ipse primum apud rhodanum: iterum apud padum: tertio apud trebiam fugauerat.
 Cum hoc exhaustis iam patriæ facultatibus cupiuit in praesentiarum bellum cōpo-
 nere: quo ualentior postea congrediretur. In colloquium conuenit: conditiōes nō
 conuenerunt: post id factum paucis diebus apud Zamam cum eodem cōfligit. pul-
 sus incredibile dictu biduo & duabus noctibus adrummentum peruenit: qui abest a
 Zama circiter milia passus trecēta. In hac fuga numidæ qui simul cum eo ex acie ex-
 cesserant insidiati sunt ei: quos non solum effugit sed etiam ipsos oppressit. Adru-
 menti reliquos ex fuga collegit. Nouis delectibus paucis diebus multos contraxit.
 Cū in apparando acerrime esset occupatus: carthaginienses bellum cum romanis cō-
 posuerunt. Ille nihilo secius exercitui postea praefuit: resq; in africa gessit. Itēq; Ma-
 go frater eius usq; ad. P. Sulpitiū. C. Aureliū cōsules: His enim magistratibus legati
 carthaginienses romam uenerūt: qui senatui populoq; romano gratias agerēt: quod
 cum his pacem fecissent: ob eamq; rem corona aurea eos donarēt: simulq; peterēt
 ut obsides eorum fregellis essent: captiuq; redderentur. His ex senatusconsulto res-
 ponsum est munus eorum gratum acceptumq; esse: obsides quo loco rogarent fu-
 turos: captiuos non remissuros: q̄ Hannibalem cuius opera susceptum bellum fo-
 ret inimicissimum nomini romano & nunc cum imperio apud exercitum haberēt.
 Itemq; fratrem eius Magonem. Hoc responso Carthaginēses cognito Hannibalem
 domum Magonēq; reuocarunt. Hic ut rediit prator factus est: postq̄ rex fuerit an-
 no secundo & uigesimo. Vt enim romæ consules: sic carthagine quotannis annui-
bini reges creabantur. In eo magistratu pari diligentia se Hannibal praebuit ac fue-
 rat in bello. Namq; effecit ex nouis uectigalibus non solum ut esset pecunia quæ
 romanis ex foedere penderetur: sed etiam superesset quæ in arario poneretur. De-
 inde anno post praturā Marco Claudio Lucio furio consulibus: romani legati car-
 thaginē uenerūt. Hos Hānibal sui exposcēdi gratia missos ratus priusq̄ his senatus
 daretur nauē cōscēdit: clamatq; in syriā ad Antiochū pfugit. Hac re palā facta poe-
 ni naues duas quæ eū cōprahēderēt si possent cōsequi miserūt: bona eius publica
 rūt: domū a fundamētis disiecerūt: ipm exulē iudicarūt. At Hānibal āno tertio post
 q̄ domo pfugerat. L. Cornelio Quinto Minutio cōsulibus cū qnq; nauibus africā

Reges bini
 Carth/

accessit in finibus cyreneorū: si forte carthaginēses ad bellū Antiochi spe fiduciaq;
inducere posset: cui iam persuaferat: ut cum exercitibus in italiā proficisceretur. Huc
Magonē fratrem exciuit. Id ubi poeni rescuerunt Magonem eadē: qua fratrē poena
affecerūt. Illis desperatis rebus cū soluissent naues ac uela uentis dedissent: Hānibal
ad Antiochum peruenit. De Magonis interitu duplex memoria prodita est. Nāq;
aliū naufragio: alii a seruis ipsius interfectum eum scriptū reliquerūt. Antiochus au-
tem si tam in agēdo bello parere uoluisset cōsiliis eius: q̄ in suspiciendo instituerat
ppius tyberis: q̄ thermopylis de summa imperii dimicasset. Quem etsi multa stulta
conari uidebat: tamen nulla deseruit in re: praeuit paucis nauibus quas ex syria ius-
sus erat: in asiam ducere. Hisq; aduersus rhodiorum classem in pamphilio mari cōb-
flict. Quo cum multitudine aduersariorum sui superarentur: ipse quo rē gessit fuit
superior. Antiocho fugato uerens ne dederetur quod sine dubio accidisset: si sui fe-
cisset potestatem: cretam ad corthynios uenit: ut ubi quo se cōferret consideraret.
Vidit autem uir omnium callidissimus magno se fore periculo: nisi quid prauidis-
set propter auaritiam cretensium. Magnam enim secū pecuniā portabat: de qua scie-
bat exisē famam. Itaq; capit tale cōsiliū: amphoras cōplures cōplet plumbo: sum-
mas operit auro et argēto. Has corthyniis praesentibus deponit in templo dyanae:
simulans se suas fortunas illorum fidei credere. His in errorem ductis statuas aeneas
quas secum portabat omnes sua pecunia complet: easq; in propatulo domi abiicit.
Corthynii templum magna cura custodiunt non tam a ceteris: q̄ ab Hannibale: ne
ille inscientibus illis tolleret secumq; portaret. Sic conseruatis suis rebus: poenus illu-
sis cretensibus omnibus ad prusiam in pontum peruenit: apud quem eodem anno
fuit erga italiā: neq; aliud quicq; egit: q̄ regem armarit & excitari aduersus roma-
nos. Quem cum uideret domesticis rebus minus esse robustum: conciliabat cate-
ros reges: adiungebatq; bellicosas nationes. Dissidebat ab eo pergamenus rex Eu-
menes romanis amicissimus: bellumq; inter eos gerebatur et mari et terra. Quo ma-
gis cupiebat eum Hannibal opprimi: sed utrobq; Eumenes plus ualebat propter
romanorum societate. Quem si remouisset faciliora sibi cetera fore arbitrabatur.
Ad hunc interficiendum talem iniit rationem. Classe paucis diebus erant decertatu-
ri. Superabatur nauium multitudine: dolo erat pugnandum: cū par non esset armis:
imperauit q̄ plurimas uenenatas serpentes uiuas colligi: easq; in uasa fictilia conici.
Harum cū confecisset magnam multitudinē die ipso quo facturus erat nauale proe-
lium clastarios conuocat: hisq; praecepit omnes ut in unam Eumenis regis concur-
rant nauem: a ceteris tantum satis habeant se defendere. Id facile illos serpentū mul-
titudine consecuturos. Rex autem qua naue ueheretur: ut scirent se facturum: quem
si aut cepissent: aut interfecissent magno his pollicetur prēmio fore. Tali cohor-
tatione militum facta classis ab utrisq; in proelium deducitur. Quarum acie consti-
ta priusq; signum pugnae daretur Hānibal: ut palam faceret suis quo loco Eumenes
esset: tabellarium in scapha cum caduceo mittit. Qui ubi ad naues aduersariorum
peruenit: epistolam ostendēs se regē professus ē querere. Statim ad Eumenē dedu-
ctus est quod nemo dubitabat aliquid de pace esse scriptū. Tabellarius ducis naue
declarata suis eodē unde ierat se recepit. At Eumenes soluta epistola nihil in ea rep-
perit nisi quod ad irridēdum eum pertineret. Cuius etsi causam mirabatur: neq; re-
periebatur: tamen proelium statim cōmittere dubitauit. Horum in cōcursu bithynii

Hannibalis præcepto uniuersi nauem Eumenis adoriuntur. quorum uim cum rex sustinere non posset fuga salutem petiit: quam consecutus non esset: nisi intra sua præsidia se recepisset: quæ in proximo littore erant collocata. Reliquæ pergamænæ naues cum aduersarios premerent acrius repente in eas uasa fictilia de quibus supra mentionem fecimus coniici coepta sunt. Quæ iacta initio risum pugnantibus excitarunt. Neque quare id fieret poterat intelligi. Postquam autem naues completas cospexerunt serpentibus noua re perterriti cum quid potissimum uitarent non uiderent: puppes auerterunt: sequæ ad sua castra nautica retulerunt. Sic Hannibal consilio arma pergamenorū superauit: neque tum solum sed sæpe alias pedestribus copiis pari prudentia pepulit aduersarios. Quæ dum in asia geruntur: accipit casu ut legati prusiæ romæ apud L. Quintum Flaminium consularē coenarent. Atque ibi de Hannibale mentione facta: ex his unus diceret eum in prusiæ regno esse: id postero die Flaminius senatui detulit. Patres conscripti qui Hannibale uiuo nunquam se sine insidiis futuros existimabant: legatos in bithyniam miserunt. In his Flaminium: qui a rege peterent: ne inimicissimum suum secum haberet sibiq; dederet. His prusiæ negare ausus non est: illud recusauit ne id a se fieri postularent quod aduersus ius hospitii esset: ipsi si possent comprehenderent: locum ubi esset facile inuenturos. Hannibal enim uno loco se tenebat in castello quod ab rege datum erat muneri. Idque sic edificarat: ut in omnibus partibus ædificii exitus haberet: semper uerens ne usu eueniret quod accidit. Huc cum legati romanorum uenissent: ac multitudine domum eius circumdeditissent: puer ab ianua prospiciens Hannibali dixit: plures præter consuetudinem armatos apparere. Qui imperauit ei: ut omnes fores ædificii circumiret: ac propere sibi renunciaret: num eodem modo undique obsideretur. Puer cum celeriter quid esset renunciasset: omnesq; exitus occupatos ostendisset: sensit id non fortuito factum: sed se peti: neque sibi diutius uitam esse retinendam: quam ne alieno arbitrio dimitteret memor pristinarum uirtutum: uenenum quod semper secum habere consueuerat sumpsit. Sic uir fortissimus multis uariisque perfunctus laboribus anno acceperat septuagesimo. Quibus consulibus iterum non conuenit. Namque atticus. M. Claudio Marcello & Quinto Fabio Labeone consulibus mortuum in annali suo scriptum reliquit. At Polybius Aemilio Paulo & C. Bebio Paphilo. Sulpitius autem. P. Cornelio Cethego & Bebio Paphilo Atque tantus uir tantisque bellis districtus non nihil temporis tribuit litteris. Namque aliquot eius libri sunt graeco sermone confecti. In his ad rhodios de C. Manlii Valonis in asia rebus gestis. Huius bella gesta multi memoriarum prodiderunt. Sed ex his duo: quæ cum eo in castris fuerunt: simulque uixerunt quæ diu fortuna passa est. Philenius & Sosilus lacedæmonius: atque hoc Sosilo Hannibal litterarum graecarum usus est doctore. Sed nos tempus est huius libri facere finem: & romanorum explicare imperatores: quo facilius collatis utrorumque factis qui uiri præferendi sint possit iudicari.

Hoc opus Probi Aemilii De Virorum Excellentiū Vita Impressit Iacobus Britanicus. In Inelyta Brixiae ciuitate Anno. M. cccc. lll. xy. Calen. Octobres.

Mos opus Johannis Aemilii De Vicerum Excellenti Viri Imperialis Jacobus Bar-